

Meedoen en ondersteunen: keuzes of knelpunten?

De uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning
in Valkenburg aan de Geul

26 maart 2010

Inhoudsopgave

1.	Aanleiding en onderzoeksaanpak	5
2.	Toetsingskader	9
3.	Invoering van de Wmo in de gemeente Valkenburg aan de Geul	13
3.1	Niet uit de lucht gevallen	13
3.2	Het beleidsplan en de uitvoering van het plan	19
3.3	Jaarprogramma 2008	24
3.4	Jaarprogramma 2009	28
3.5	Klanttevredenheidsonderzoek	33
3.6	Benchmark	34
4.	Formele vereisten en financiële gevolgen	37
4.1	Formele vereisten	37
4.2	Financiële betekenis	39
5.	Betrokkenheid van gemeenteraad, burgers en belanghebbenden	43
5.1	Betrokkenheid van de raad	43
5.2	Betrokkenheid van burgers en belanghebbenden	43
6.	Conclusies en aanbevelingen	45
6.1	Conclusies	45
6.2	Aanbevelingen	45
Bijlagen:		
1.	Uitgebreid overzicht van voor toetsingskader gebruikte onderwerpen	48
2.	Lijst van geïnterviewden en geraadpleegde deskundigen	54
3.	Lijst van afkortingen	55
4.	Geraadpleegde literatuur	56
5.	Eerdere onderzoeken	57
6.	De rekenkamercommissie	59

1. Aanleiding en onderzoeksanpak

In het onderzoeksprogramma 2006-2008 van de rekenkamercommissie (verder 'de commissie') is een onderzoek naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) opgenomen. Tot nu toe heeft de commissie voor de zes aangesloten gemeenten onderzoeken uitgevoerd die telkens betrekking hadden op één afzonderlijke gemeente. In bijlage 5 is een overzicht van eerdere onderzoeken van de commissie opgenomen.

Voor alle zes gemeenten (Beek, Eijsden, Gulpen-Wittem, Meerssen, Nuth en Valkenburg aan de Geul) wordt een onderzoek naar de Wmo uitgevoerd waarbij de commissie dezelfde onderzoeksvragen en onderzoeksmethodiek hanteert. Het onderzoek voor de gemeente Valkenburg aan de Geul is het vijfde in deze reeks van onderzoeken. Het is de bedoeling ná afronding van het zesde en laatste gemeentelijke onderzoek de onderzoeksuitkomsten voor de zes afzonderlijke gemeenten in samenhang te bezien en zo mogelijk te vergelijken in een zevende, afsluitend onderzoek dat dan betrekking heeft op alle zes gemeenten en waarin waar mogelijk de gemeenten onderling met elkaar worden vergeleken.

Met de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) dragen gemeenten de verantwoordelijkheid voor verschillende aspecten van maatschappelijke ondersteuning van hun inwoners. Dat geldt ook voor de gemeente Valkenburg aan de Geul en de inwoners van Valkenburg aan de Geul. Voor veel van deze inwoners is de Wmo van belang:

“Over vier jaar is Valkenburg aan de Geul een gemeente waar mensen zich betrokken voelen bij het maatschappelijk reilen en zeilen, waar mensen respect hebben voor het individu en zich verantwoordelijk voelen voor elkaar. Burgers zijn vanuit hun maatschappelijke betrokkenheid in staat en gemotiveerd om actief deel te nemen in de samenleving. De gemeente moet faciliteiten (materieel en immaterieel) scheppen om dit actief deelnemen mogelijk te maken en te bevorderen. Deze faciliteiten moeten dicht bij de mensen worden geschapen. Burgers zijn dan in staat om in hun eigen kern te kunnen blijven wonen. Jong en oud moet zich thuis voelen in de eigen kern. De gemeenschapshuizen staan daarbij centraal wanneer het gaat om het uitbouwen van activiteiten. De gemeente moet daarnaast ook garant staan voor het aanbieden van individuele voorzieningen voor mensen die dit nodig hebben om volwaardig te kunnen participeren in onze samenleving.”¹

Voor veel gemeenten, waaronder Valkenburg aan de Geul, drukken de vergrijzing en ontgroening zwaar op de mogelijkheden die de Wmo aan de inwoners biedt. Van de 17.092 inwoners (1 januari 2008) is 21,3 procent ouder dan 65 jaar (3.635 personen). In Limburg ligt dat percentage op 16,4, in Nederland op 14,3. Het aantal ouderen ligt in Valkenburg aan de Geul dus beduidend hoger dan het landelijke en het provinciale gemiddelde. Het aantal personen van 75 jaar en ouder bedraagt in Valkenburg aan de Geul 1.694. Het aantal (ex-)cliënten van de geestelijke gezondheidszorg in Valkenburg aan de Geul bedraagt drie procent van de totale bevolking. Het aantal inwoners met een lichamelijke beperking ook drie procent, het aantal inwoners met een verstandelijke beperking 0,3 procent. Het aantal mantelzorgers en vrijwilligers zou - gebaseerd op landelijke ervaringscijfers - in Valkenburg aan de Geul meer dan tienduizend zijn.²

¹ Samen meedoen in Valkenburg aan de Geul. Het vierjaren beleidsplan Wmo 2008-2011 van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning Valkenburg aan de Geul, blz. 9 en 10.

² Idem, bijlage 1, blz. 44.

Een ander kenmerk van de gemeente Valkenburg aan de Geul is dat sprake is van een voorzieningenniveau dat de behoeften van de ruim 17.000 inwoners ver overstijgt, maar wel correspondeert met het voorzieningenniveau voor een gemeente met een regionale centrumfunctie en met een sterke toeristische sector die als motor voor de plaatselijke economie fungeert.³

Wat de kosten voor de zorg betreft werd volgens het Centraal Planbureau (CPB) in 2008 in heel Nederland 79 miljard euro uitgegeven, 4.809 euro per jaar per ingezetene. Het CPB hanteert een ruime definitie van zorguitgaven en rekent hieronder ook de kosten van kinderopvang. Niet alle zorgkosten hebben betrekking op alle prestatievelden van de Wmo. Wat betreft de geschatte kosten voor de Wmo gaat het volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek om zeven miljard euro: ongeveer een tiende van de totale zorgkosten.⁴ Voor de hulp in het huishouden en individuele voorzieningen begroten Nederlandse gemeenten in 2009 2,6 miljard euro. Tussen de provincies zijn grote verschillen. Gemeenten in de provincie Flevoland verwachten in 2009 per inwoner gemiddeld 113 euro aan individuele verstrekkingen te betalen. Bij de gemeenten in het meer vergrijsde Limburg ligt dat gemiddelde bedrag op 186 euro.⁵

De Wmo kent negen prestatievelden (zie kader). Het ene veld (bijvoorbeeld 'bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten') heeft betrekking op alle inwoners. Maar bij andere prestatievelden gaat het om inwoners met een beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem. Om verslaafden, jongeren in problemen, ouders met problemen bij het opvoeden en vrouwen waarvoor opvang moet worden verzorgd. En om mantelzorgers en vrijwilligers.

Kader

De negen prestatievelden van de Wmo:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers met inbegrip van steun bij het vinden van oplossingen bij het tijdelijk niet kunnen bieden van hulp alsmede het ondersteunen van vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behouden en het bevorderen van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer;
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang en het voeren van beleid ter bestrijding van geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

---

³ Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

⁴ CBS Persbericht 09-037 van 14 mei 2009.

⁵ CBS Webmagazine van 17 juni 2009.

Deze prestatievelden bevatten doelstellingen, voorzieningen en werkvormen die de gemeenten grotendeels zelf mogen invullen.

In dit onderzoek van de commissie wordt hieraan aandacht besteed. De Wmo betekent niet alleen in dit opzicht een uitdaging. De gereguleerde marktwerking in de zorg, toegenomen en toenemende mondigheid van burgers die aanspraak maken of willen maken op voorzieningen, voortdurende kostenstijgingen, een krappe arbeidsmarkt op het gebied van de zorg vormen evenzeer uitdagingen en problemen zonder pasklare oplossingen.

In dit onderzoek van de commissie komen de volgende vragen aan de orde:

1. Hoe is tot nu toe (in de overgangsfase) de invoering van de Wmo aangepakt?
2. In hoeverre voldoet de gemeente hiermee aan de eisen die in de Wmo aan de invoering worden gesteld?
3. Bestaat inzicht in de financiële betekenis van de Wmo voor de gemeente?
4. Wat is de betrokkenheid van de raad bij de plaatselijke invulling van de Wmo en bij het verdere invoeringstraject?
5. In hoeverre zijn burgers en belangenverenigingen in het kader van burgerparticipatie betrokken bij de besluitvorming en invoering van de Wmo?"

In hoofdstuk 2 gaat de commissie in op het bij dit onderzoek gebruikte toetsingskader. Het derde hoofdstuk bevat het antwoord op de eerste onderzoeksvraag. In hoofdstuk 4 komen de tweede en derde onderzoeksvraag aan de orde. Hoofdstuk 5 heeft betrekking op de vierde en vijfde onderzoeksvraag. In het zesde en laatste hoofdstuk trekt de commissie conclusies en doet zij aanbevelingen.

2. Toetsingskader

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is op 1 januari 2007 van kracht geworden. Een aantal al langer bestaande wetten en regelingen zijn onderdeel van de Wmo. Nieuw is dat de nieuwe wet beoogt samenhang tot stand te brengen tussen deze regelingen. Nieuw is ook dat de verantwoordelijkheid voor hulp in het huishouden op gemeentelijk niveau is komen te liggen. En nieuw is dat de gemeente zich moet verantwoorden over de uitvoering van de Wmo. Niet naar hogere bestuursorganen, maar horizontaal: naar de eigen inwoners en naar de gemeenteraad.

De Wmo kent - zoals eerder vermeld - negen prestatievelden die van uiteenlopende aard zijn. Nu eens gaat het om een doelstelling (prestatievelden 1 en 5), dan weer om een voorziening (prestatieveld 2).

Prestatieveld 3 is een werkvorm en bij de prestatievelden 6, 7 en 9 gaat het om voorzieningensstelsels. Het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) hanteert bij zijn evaluatie om redenen van overzichtelijkheid drie clusters van prestatievelden:

1. sociale samenhang (prestatieveld 1 en deel van prestatieveld 4). Het gaat hier om sociale samenhang en leefbaarheid en ondersteuning van het werk van vrijwilligers, voorzover het hier niet gaat om hulp aan mensen met beperkingen;
2. mensen met beperkingen (prestatievelden 3, 5 en 6 en een deel van prestatieveld 4). Het deel van prestatieveld 4 heeft betrekking op mantelzorg en vrijwilligerswerk voor mensen met beperkingen;
3. kwetsbare burgers (prestatievelden 7, 8 en 9). Het gaat hier om openbare geestelijke gezondheidszorg, naast verslavingszorg en maatschappelijke opvang.

Het tweede prestatieveld (opvoedingsondersteuning) past niet goed in deze clusterindeling en komt in het toetsingskader om praktische redenen onder het eerste cluster aan de orde.⁶

Onderstaande indeling hanteert de commissie voor het toetsingskader waarvoor de wettelijke bepalingen en de gemeentelijke verordening de bouwstenen zijn. Een uitgebreidere versie van dit toetsingskader is opgenomen in bijlage 1.

De gemeente dient te beschikken over een beleidsplan. Hiervoor gelden de volgende normen:

A. Algemeen

- Beleidsplan, al dan niet voorafgegaan door startnotitie en beleidsvisie (Artikel 3, lid 1 en 2: de gemeenteraad stelt een plan vast telkens voor een periode van ten hoogste vier jaren).
- In het plan moet in ieder geval worden ingegaan op (artikel 3, lid 4):
  - de gemeentelijke doelstellingen;
    - kwalitatieve doelstellingen;
    - kwantitatieve doelstellingen;
  - de wijze van uitvoering van het samenhangende beleid betreffende maatschappelijke ondersteuning;
  - de door de gemeente te behalen resultaten;

⁶ Gijs van Houten, Mathijs Tuynman, Rob Gilsing. Eerste tussenrapportage Wmo-evaluatie. De invoering van de Wmo: gemeentelijk beleid in 2007. Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2008, blz. 7.

- de door de gemeente te nemen maatregelen om de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen.

Relatie met andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals:

- ✓ (gezondheids)zorgbeleid;
- ✓ woonvisie/woonbeleid;
- ✓ armoedebeleid;
- ✓ activeringsbeleid (in het kader van WWB, WSW, Wia en Wajong);
- ✓ sportbeleid;
- ✓ integratie-/inburgeringsbeleid;
- ✓ vervoersbeleid (leerlingenvervoer, WSA-vervoer);
- de door de gemeente te nemen maatregelen om keuzevrijheid te bieden;
- de wijze waarop gemeenteraad en gemeentebestuur zich op de hoogte hebben gesteld van de behoeften van kleine doelgroepen;
- samenwerking met andere gemeenten.

B. Participatie in het Wmo-beleid

De gemeente dient participatie in het Wmo-beleid mogelijk te maken. Hiervoor gelden de volgende normen:

- Participatie van de burgers bij het Wmo-beleid is vastgelegd in artikel 11 en 12. Bij:
  - de beleidsvoorbereiding;
  - vroegtijdig de mogelijkheid om zelfstandig beleidsvoorstellen in te dienen over maatschappelijke ondersteuning;
  - gelegenheid tot advies indienen door de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties van vragers op het gebied van maatschappelijke ondersteuning;
  - motivering van gemeentebestuur gericht aan gemeenteraad over de manier waarop de belangen en behoeften van inwoners die hun belangen en behoeften niet goed kenbaar kunnen maken in de beleidsvorming zijn meegewogen.
- Wijze van participatie van organisaties die betrokken zijn bij opstellen van visie en doelen van de Wmo:
  - informeren;
  - raadplegen;
  - vragen om instemming.
- horizontale verantwoording: artikel 9 schrijft voor dat het gemeentebestuur jaarlijks voor 1 juli bekend maakt de uitkomsten van het cliënttevredenheidsonderzoek en de bij ministeriële regeling aangewezen prestatiegegevens.

C. De reikwijdte van de Wmo

De gemeente dient doelstellingen vast te stellen op alle terreinen die onder de Wmo vallen. Het gaat hier om het volgende:

1. Sociale samenhang, ondersteuning van vrijwilligers en opvoedingsondersteuning
  - gemeentelijke activiteiten gericht op sociale samenhang;
  - gemeentelijke activiteiten gericht op ondersteuning van vrijwilligers (ook in sportverenigingen, kinderboerderijen, buurtcomités en muziekgezelschappen);
  - gemeentelijke activiteiten gericht op jeugdigen met opgroei problemen en op ouders met problemen met opvoeden.

2. Mensen met beperkingen
  - informatie, advies en cliëntondersteuning;
  - voorzieningen van informatie en/of advies;
  - indicatiestelling Wmo-loketten;
  - organisaties waarmee cliënt in het Wmo-loket rechtstreeks contact kan leggen;
  - cliëntondersteuning;
  - betrokkenheid bij algemene voorzieningen;
  - betrokkenheid bij individuele voorzieningen;
  - betrokkenheid bij indicatiestelling.

3. Maatschappelijke zorg.

Met dit toetsingskader is een uitgebreid kader geschetst voor de gemeentelijke activiteiten op het gebied van de maatschappelijke ondersteuning. Gelet op de omvang en schaal van de gemeente Valkenburg aan de Geul is niet elk van de punten in dit toetsingskader voor deze gemeente relevant. De commissie voerde naast dit onderzoek voor de gemeente Valkenburg aan de Geul een soortgelijk onderzoek uit voor de gemeenten Beek, Eijsden, Gulpen-Wittem, en Nuth. Binnenkort volgt het onderzoek voor de gemeente Meerssen. Bij deze onderzoeken gebruikt de commissie hetzelfde toetsingskader.

Dit onderzoek is niet het eerste onderzoek naar (de gevolgen van) de invoering van de Wmo. De tussentijdse evaluatie van het SCP is eerder in dit hoofdstuk genoemd. De evaluatie van het SCP is geanonimiseerd. Prestaties en bevindingen zijn niet op individuele gemeenten en dus ook niet op Valkenburg aan de Geul te herleiden.

De evaluatie van het SCP kent daarnaast beperkingen, die het SCP zelf naar voren brengt. Van de toenmalige 443 gemeenten doen 383 gemeenten mee aan de evaluatie (82 procent). Het evaluatieonderzoek berust op informatie die is verstrekt door ambtenaren die in hun dagelijks werk met de uitvoering van de Wmo te maken hebben. Dat werkt het rooskleurig voorstellen van de beleidswerkelijkheid in de hand. Het SCP wijst er ook nog op dat niet zozeer de uitvoering als wel de plannen tot uitvoering uitgangspunt zijn bij de verstrekking van de van de gemeenten gevraagde informatie. Dat kan een gunstige inschatting van de resultaten van het Wmo-beleid verder in de hand werken.

Op 1 maart 2010 is de eindrapportage van de evaluatie van het SCP verschenen. De commissie gaat op deze evaluatie en de betekenis ervan voor de gemeenten Beek, Eijsden, Gulpen-Wittem, Meerssen, Nuth en Valkenburg aan de Geul nader in in het zevende onderzoek naar de invoering van de Wmo waarin zo veel mogelijk de uitkomsten van de afzonderlijke gemeentelijke onderzoeken worden vergeleken.⁷

De gemeente Valkenburg aan de Geul neemt deel aan de jaarlijkse tevredenheids- en benchmarkonderzoeken van het onderzoeksbureau SGBO.

De commissie wil aan de hand van de vijf onderzoeksvragen nagaan hoe het is gesteld met de uitvoering van de Wmo in de gemeente Valkenburg aan de Geul en op welke wijze de uitvoering - ook in vergelijking met vijf naburige gemeenten - nog kan worden verbeterd.

---

⁷ Mirjam de Klerk, Rob Gilsing en Joost Timmermans (red.), 'Op weg met de Wmo. Evaluatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007-2009.' Den Haag, maart 2010.

3. Invoering van de Wmo in de gemeente Valkenburg aan de Geul

In dit hoofdstuk komt de eerste onderzoeksvraag aan de orde: hoe is tot nu toe de invoering van de Wmo aangepakt? De commissie wil deze vraag beantwoorden met het oog op de effecten die de invoering van de Wmo heeft teweeggebracht.

3.1 Niet uit de lucht gevallen

Op 17 december 2007 stemde de gemeenteraad van Valkenburg aan de Geul in met het beleidsplan voor de invoering en uitvoering van de Wmo in Valkenburg aan de Geul.⁸ Het beleidsplan was op de agenda van deze gemeenteraadsvergadering een hamerstuk waarmee zonder hoofdelijke stemming akkoord werd gegaan. Hieraan ging een uitvoerige inhoudelijke behandeling van het beleidsplan vooraf in de raadsadviescommissie cultuur, sociale zaken, welzijn en onderwijs.⁹ De toon in deze vergadering werd gezet bij het spreekrecht van burgers dat aan het begin van deze bijeenkomst stond geagendeerd. De heer J. Verhagen van de stichting Time Out was

“heel nadrukkelijk hierheen gekomen om de gemeente Valkenburg aan de Geul en de ambtenaren te prijzen. Toen men enkele jaren geleden nog bij het zorgkantoor was en geld kreeg voor zelfhulpgroepen en ook begeleid werd door het zorgkantoor kwam de wet Wmo. Op dat moment had men vooroordelen omdat alles door de gemeente zou worden uitgevoerd. Men moest maar afwachten of gemeenten geïnteresseerd waren in psychiatrische patiënten. Dat is een vooroordeel gebleken want hij moet dat nu corrigeren. Men heeft voortreffelijke steun gekregen van de ambtenaren en het college van burgemeester en wethouders.”¹⁰

Later op deze avond besprak de raadscommissie het beleidsplan voor de Wmo in Valkenburg aan de Geul. Ook van de kant van de gemeenteraadsleden kwamen volop complimenten voor de Valkenburgse aanpak van de Wmo, maar klonk ook enige zorg door: “Ook in deze nota heeft de raad geen enkel criterium waarop het college afgerekend kan worden.”¹¹ Een van de gemeenteraadsleden, de heer M.M.N. Knubben, herinnerde het college eraan dat “men over het eerste halfjaar van 2007 een evaluatie zou doen over de Wmo-zaken zoals die in de opstartfase zijn afgesproken. Hij zou in ieder geval willen voorstellen om in het voorjaar van 2008 een jaarevaluatie over 2007 in deze commissie te bespreken.”¹² Wethouder drs. H.M.L. Dauven zegde toe “in gezamenlijkheid met deze commissie en voor de collegevergadering waarin het jaarplan wordt vastgesteld een aparte commissievergadering te houden waarbij aangegeven wordt wat reële criteria zijn. Het jaarplan gaat dus eerst naar deze commissie en dan pas naar het college ter beslissing.” De commissie ging hiermee akkoord, maar de commissievergadering heeft geen doorgang gevonden. De wethouder zegde verder toe dat de gevraagde evaluatie vóór 1 juli 2008 zou gebeuren. Ten slotte benadrukte de portefeuillehouder dat het jeugdbeleid een van de speerpunten in het Wmo-beleid zou worden.¹³

⁸ ‘Samen meedoen in Valkenburg aan de Geul! Het vierjaren beleidsplan Wmo 2008-2011 van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning Valkenburg aan de Geul’.

⁹ Besluitenlijst Raadsvergadering van 17 december 2007, blz. 4. Raadsadviescommissie cultuur, sociale zaken, welzijn en onderwijs. Verslag van de vergadering van 26 november 2007, blz. 13 tot en met 16.

¹⁰ Raadscommissie Cultuur, Sociale Zaken, Welzijn en Onderwijs. Verslag van de vergadering van 26 november 2007, blz. 2. De stichting Time Out zet zich in voor zelfhulp aan en met vrouwen die te maken hebben gehad met huiselijk geweld.

¹¹ Idem, blz. 13.

¹² Idem, blz. 15.

¹³ Idem, blz. 21.

Op 17 december 2007 nam de gemeenteraad het beleidsplan aan. Daarmee was aan een van de formele vereisten van de invoering van de Wmo voldaan. Voor de gemeente Valkenburg aan de Geul kwam de Wmo “niet uit de lucht vallen.”¹⁴

Aan de ene kant verwees het beleidsplan naar internationale afspraken uit 1993 die ook Nederland heeft aanvaard. Het betreft de Standaardregels Gelijke kansen voor mensen met een beperking van de Verenigde Naties (‘UN Standard Rules on the Equilization of Opportunities for Persons with Disabilities’).¹⁵ Aan de andere kant was voor het beleidsplan het Coalitieakkoord 2006-2010 uitgangspunt:

“De coalitiepartners gaan voor een regionaal overleg wat betreft de invoering en implementatie van de Wmo. Daarnaast moet worden gestreefd om de invoering van de Wmo te realiseren binnen de door de rijksoverheid beschikbaar gestelde en geormerkte middelen. Overigens mag het volgens de coalitiepartners niet zo zijn dat bij eventuele tekorten de burgers (meestal toch al kwetsbare groepen) het gelag moeten betalen. De coalitie streeft er naar om dit te voorkomen door zonodig, binnen de financiële mogelijkheden, aanvullend budget ter beschikking te stellen.”¹⁶

Het coalitieakkoord van 31 december 2007 bevat onder andere het volgende:

“Op het gebied van wonen, welzijn en zorg zal gestreefd worden naar ouderenadviseurs die een netwerk vormen met ziekencomité’s, dorpsraden, algemene hulpdienst e.d.; hiervoor zal deskundigheidsbevordering onontbeerlijk zijn:

- Het zorgloket wordt geregeld getoetst op toegankelijkheid en bereikbaarheid, onder meer door regelmatig onderzoek naar klanttevredenheid.
- Voor het adviseren van voorzieningen in het kader van de prestatievelden van de Wmo dient voor informatieoverdracht naast het zorgloket vooral ook gebruik gemaakt te worden van werkers in de eerste lijn; de gemeente (afdeling Wmo) dient in die richting initiërend en stimulerend op te treden.
- Met betrekking tot handhaving van adequate en betaalbare huishoudelijke zorg van voldoende kwaliteit dient voortdurend de vinger aan de pols te worden gehouden; signalen en klachten dienen snel te worden opgepakt.
- Gemeente voert de functie van jongerenbegeleiding zelf uit; wij zijn van mening dat mee initiatieven moeten worden genomen om tot dialoog met jongeren te komen: in concrete situatie (bij problemen, verzoeken om medewerking of voorzieningen) maar ook structureel in een te creëren jongerenoverleg of jongerenplatform.
- Verdere ontwikkeling van de steunstructuur voor mantelzorg (zorgbehoeften in thuissituaties nemen toe!) en vrijwilligerswerk is dringend gewenst, zeker nu verenigingen en organisaties steeds moeilijker aan nieuwe vrijwilligers komen.”¹⁷

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft voorafgaand aan het beleidsplan een visie vastgelegd op grond waarvan de gemeente de Wmo wil uitvoeren. Het gaat hier om de zogeheten Kaderverkenning Wmo.

---

¹⁴ ‘Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul! Het vierjaren beleidsplan Wmo 2008-2011 van de afdeling maatschappelijke ondersteuning gemeente Valkenburg aan de Geul’, blz. 5.

¹⁵ www.un.org/documents/ga/res/48/a48r096.htm.

¹⁶ ‘Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul! Het vierjaren beleidsplan Wmo 2008-2011 van de afdeling maatschappelijke ondersteuning gemeente Valkenburg aan de Geul’, blz. 7. De verwijzing betreft het coalitieakkoord dat in 2006 tot stand is gekomen.

¹⁷ ‘Samen verder voor Valkenburg aan de Geul’. Valkenburg aan de Geul 31 december 2007, blz. 10.

In april 2005 besloten de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten Eijsden, Margraten, Meerssen en Valkenburg aan de Geul om bij de invoering van de Wmo met de gemeente Maastricht samen te werken. Later voegden zich de gemeenten Gulpen-Wittem en Vaals hierbij. Het was de bedoeling om “via kennisname van dit document een discussie te voeren over de te hanteren toekomstige uitgangspunten die bij de implementatie van de Wmo in acht dienen te worden genomen.”¹⁸ De uitkomsten van deze discussie die op ambtelijk en lokaal-bestuurlijk niveau is gevoerd zouden in een kaderdocument aan de gemeenteraden worden voorgelegd in de tweede helft van 2005, ruim voordat op regionaal en landelijk niveau de marges voor een eigen beleidsinvulling zouden kunnen zijn versmald. De kaderverkenning stelt dan ook dat “lokale beleidsmatige inkleuringen blijven – ondanks de gekozen samenwerkingsconstructie – mogelijk.”

In de kaderverkenning wordt de noodzaak van regionale samenwerking vastgesteld. Zo hebben Wmo-beleidsterreinen een bovenlokaal karakter en heeft de gemeente met actoren te maken die bij de uitvoering van de Wmo op regionaal niveau opereren. Regionale samenwerking maakt gebruik van elkaars expertise mogelijk en biedt de gemeenten de mogelijkheid verschillen tussen gemeenten in een vroeg stadium te onderkennen en op hun wenselijkheid te beoordelen.

Geheel overeenkomstig de uitgangspunten van het duale stelsel legde de gemeente Valkenburg aan de Geul de hoofdrol bij de vaststelling van de beleidskaders bij de uitvoering van de Wmo bij de gemeenteraad. Die zou de prioriteiten moeten vaststellen en erop moeten toezien dat de gemeente zich houdt aan die afspraken. Maar tegelijkertijd werd in de kaderverkenning de gemeenteraad niet veel ruimte geboden voor deze kaderstellende rol:

“Wij stellen voor om de beleidsontwikkeling via een groeimodel gestalte te geven, waarbij het integraal beleidsplan 2006 beleidsarm en meer richtinggevend wordt ingevuld. Uitgangspunten hierbij zijn: continuïteit van dienstverlening voor de burger, kunnen voldoen aan de wettelijke verplichtingen op 1 juli 2006 [de oorspronkelijke, later bijgestelde datum van invoering van de Wmo: de commissie] en een functionerende uitvoeringsorganisatie.”¹⁹

Een onzekere factor voor de gemeente waren de financiële gevolgen van overheveling van de voorziening van hulp in het huishouden van AWBZ naar de gemeente. Volgens de kaderverkenning maakte 3,8 procent van de Nederlandse bevolking gebruik van deze voorziening (gemiddeld 125 uur per jaar: vier uur en 42 minuten gemiddeld per inwoner). De gemiddelde kosten waren 34 euro, maar op lokaal niveau waren (onverklaarbare) uitschieters. In de gemeente Nieuwkoop lagen deze gemiddelde kosten op vijftien euro, in Meerssen op 34 euro en in Brunssum op 62 euro.²⁰ De kaderverkenning stelde dan ook de vraag of deze verschillen niet nader moesten worden onderzocht. Dit is in ieder geval niet in Valkenburg aan de Geul onderzocht. In ieder geval koos de verkenning voor “een sober en doelmatig gebruik [voor] een houdbaar voorzieningenniveau”.

Wat de eigen bijdrage betreft koos de verkenning voor “steun aan mensen die het zelf financieel niet op kunnen brengen om de benodigde hulp zelf te betalen”. De commissie komt hierop verderop nog terug. Bij de verlening van voorzieningen en steun ging het uiteraard ook om indicatiestelling.

¹⁸ Kaderverkenning Wmo. Mei 2005, blz. 2.

¹⁹ Idem, blz. 11.

²⁰ Idem, blz. 12.

De verkenning stelde voor om deze indicatiestelling via het Centraal Indicatieorgaan Zorg (CIZ) te laten lopen. Ook hierop komt de commissie verderop terug.

De 'Kaderverkenning' bevatte nog meer afwegingen, maar ter afsluiting besteedt de commissie enige aandacht aan de wijze waarop in de verkenning tegen een van de kernbeginselen van de Wmo werd aangekeken. Het betrof de gedachte van participatie, meedoen door iedereen. De verkenning koos voor een regionale benadering zonder dat nader in te vullen. Daarmee is niet gezegd dat de toepassing van dit beginsel geen duivelse dilemma's kent, zoals wethouder Dauven in het gesprek met de commissie aan de orde stelde.²¹

Na de 'Kaderverkenning' stelde de gemeente een nota 'Uitgangspunten overgangsmoedel Wmo' van 23 maart 2006 op over de overgang van de toen geldende wettelijke regelingen (Welzijnswet, AWBZ en WVG) naar de Wmo en over de noodzaak van regionale samenwerking. In deze nota kwamen de volgende "uitgangspunten" aan de orde:

- Korte voorbereidingstijd voor invoering van de Wmo: "consequentie is dat wij (zowel inhoudelijk als qua tijd) weinig tot geen enkele ruimte hebben om voorafgaand aan de invoering nieuw eigen beleid te ontwikkelen."²² Het college legde de gemeenteraad ter beslissing voor om akkoord te gaan met een gefaseerde invoering van de Wmo inhoudende een overgangsfase voor 2007 en een structurele fase vanaf 2008.
- In deze overgangsfase zou – als tweede beslispunt voor de gemeenteraad – de nadruk liggen op continuïteit van de dienstverlening aan de burger en een functionerende uitvoeringsorganisatie.
- Een andere consequentie van de korte voorbereidingstijd was dat "diverse keren tot besluitvorming" zou moeten worden overgegaan. De Wmo voorzag immers in de opstelling van een vierjaarlijks beleidsplan en het college kondigde aan uitvoeringsprogramma's en uitvoeringsbesluiten "op de agenda" van de desbetreffende raadscommissie te plaatsen, waarna het college het jaarprogramma vaststelde. De Wmo-uitvoeringsprogramma's zouden structureel worden ingelast in de gemeentebegroting, maar dit voornemen is niet uitgevoerd. De gemeenteraad werd ter beslissing het tijdsfad voor deze gefragmenteerde besluitvorming voorgelegd.²³
- Om de praktische uitvoering van de Wmo zo goed mogelijk ter hand te nemen legde het college de gemeenteraad ter beslissing voor om te werken overeenkomstig het zogeheten 'Zorgkantoomodel'. In dit model wordt de gehele uitvoering van de Huishoudelijke Verzorging aan het Zorgkantoor opgedragen. Dit betekent dat het Zorgkantoor de inkoop van de Huishoudelijke Verzorging uitvoert, de contracten sluit, de inrichting en de uitvoering organiseert voor zowel het aanvraagproces als de levering van de zorg.

²¹ Moet de gemeente vervoer regelen voor een moeilijk ter been zijnde inwoner die graag dagelijks in de kapel van de Sterre der Zee van de Onze Lieve Vrouwekerk in Maastricht een kaars wil aansteken? Moet de gemeente vervoer regelen voor een moeilijk ter been zijnde inwoner die graag dagelijks de in een verpleeghuis verblijvende partner wil bezoeken? Deze dilemma's legde wethouder drs. H.M.L. Dauven voor in zijn gesprek met de commissie, Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

²² Raadsnota Uitgangspunten overgangsmoedel Wmo. 23 maart 2006, blz. 2.

²³ Idem, blz. 2 en 3. Het aan de gemeenteraad voorgelegde tijdsfad bleek overigens achteraf niet haalbaar.

- Het vierde en laatste beslispunt betrof het ‘Samenwerkingsmodel met de gemeente in de regio’. Wat houdt dit in? Bij dit model neemt de gemeente een regiorol op zich. Dit houdt in ieder geval in dat de gemeente zelf het beleid vaststelt. Maar bij de uitvoering kan de gemeente kiezen voor marktpartijen of partijen in de gemeente en de regio.

De gemeenteraad hield op verzoek van de portefeuillehouder op 3 april 2006 de vaststelling van deze vier beslispunten aan. Op drie plaatsen was sprake van een kink in de kabel. Inschakeling van het Zorgkantoor bij de inkoop van hulp in het huishouden nam niet weg dat de gemeenten de aanbesteding van deze hulp volgens Europese regels zouden moeten laten verlopen. Daar lag het eerste onverwachte probleem. Het tweede probleem werd door het Zorgkantoor zelf veroorzaakt. Voor de inschakeling van het Zorgkantoor had het Zorgkantoor drie voorwaarden gesteld:

- Alle negentien Zuid-Limburgse gemeenten kiezen voor inschakeling van het Zorgkantoor;
- Vóór 1 april besluiten alle gemeenten over de opdracht aan het Zorgkantoor;
- De opdracht wordt voor drie jaar verleend.²⁴

Het was onmogelijk gebleken aan deze voorwaarden te voldoen. Heerlen, Sittard-Geleen en ook de regio's Parkstad en Westelijke Mijnstreek hadden immers besloten niet te kiezen voor het zogeheten ‘Zorgkantoormodel’. Bovendien - de derde kink in de kabel - was de door het Zorgkantoor gestelde tijdslimiet onhaalbaar.

De raad besloot het raadsvoorstel aan te houden en het college te machtigen om datgene te doen wat nodig was om de zorg voor de inwoners op 1 januari 2007 te kunnen voortzetten.²⁵

Op 8 juni 2006 verscheen de nota ‘Wmo: voortgangsrapportage en uitgangspunten hulp bij het huishouden’. Uiteindelijk hadden de Tripoolgemeenten zich weten te vinden in een gezamenlijke aanbesteding waarbij de gemeente Maastricht het voortouw had. Om toch tijdig de aanbesteding goed af te ronden en de continuïteit van de zorg, in dit geval hulp in het huishouden, niet in gevaar te brengen restte voor de gemeenten niet veel tijd om knopen door te hakken. De gemeenteraad van Valkenburg aan de Geul kreeg in de commissie Cultuur, Sociale Zaken, Welzijn en Onderwijs van 12 juni 2006 de nieuwe aanpak voorgelegd en een week later, op 20 juni 2006, zou de gemeenteraad moeten besluiten. De raad ging akkoord, maar enkele fracties voelden zich wel met de rug tegen de muur staan. Zo had de fractie van de Socialistische Partij het gevoel dat “op dit moment [...] niets anders te doen is dan de gevraagde besluiten te nemen.” De CDA-fractie volstond met het stellen van zes vragen. De wethouder onderstreepte dat hij geen alternatieven had: “hij kan zich de gevoelens voorstellen als men moet praten over iets waar men in feite toch weinig tegen in kan brengen zoals de aanbesteding”.²⁶ Op 20 juni 2006 ging de raad akkoord met de door het college voorgestelde beslispunten.

Op 22 augustus 2006 volgde een raadsnota met daarbij een voorstel voor een verordening voor de voorzieningen maatschappelijke ondersteuning. Bij de verordening plaatste de inmiddels functionerende Wmo-raad twee kritische kanttekeningen. In de eerste plaats gaf de verordening het college de vrijheid vast te stellen in welke situaties de keuze voor een individuele voorziening in natura of in de vorm van een persoonsgebonden budget geboden wordt.

²⁴ Raadsnota Wmo: voortgangsrapportage en uitgangspunten hulp bij het huishouden, blz. 1.

²⁵ Besluitenlijst raadsvergadering van 3 april 2006, blz. 6 en 7.

²⁶ Raadscommissie Cultuur, Sociale Zaken, Welzijn en Onderwijs van 12 juni 2006, blz. 4 tot en met 10.

De Wmo-raad wees erop dat deze formulering in strijd was met artikel 6 van het toenmalige wetsontwerp dat personen die aanspraak op een individuele voorziening hebben zelf de keuze tussen een voorziening in natura of een hiermee vergelijkbaar persoonsgeboden budget maken.²⁷ In de tweede plaats pleitte de Wmo-raad voor de invoering van een heldere klachtenprocedure met de mogelijkheid van bemiddeling.²⁸ Het college heeft deze adviezen niet overgenomen.²⁹ Wat het laatste advies betreft kwam de Wmo-raad hierop terug in een advies over het ‘Besluit nadere regels voorzieningen maatschappelijke ondersteuning 2007 Gemeente Valkenburg aan de Geul’.³⁰ Hierin drong de Wmo-raad aan op de instelling van een klachtencommissie op grond van de ‘Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector’ met minimaal drie leden waaronder een onafhankelijk voorzitter.

Tijdens de raadsvergadering van 11 december 2006 kwamen de financiële gevolgen van de Wmo aan de orde. Zowel voor de gemeentelijke begroting als voor de portemonnee van degenen die een aanvraag zouden indienen voor een Wmo-voorziening. Wethouder Dauven verwachtte voor 2007 een tekort van ongeveer 40.000 euro. Dit zou betekenen dat de invoering van de Wmo niet – zoals wel de bedoeling was – budgettair neutraal zou verlopen.³¹ Wat de burgers betreft die een beroep zouden doen op Wmo-voorzieningen ontspoon zich een discussie over de voorziening van scootmobielen en het vragen van een eigen bijdrage voor deze voorziening. Volgens de wethouder ging het hier in de gemeente Valkenburg aan de Geul om honderd scootmobielen die elke maand tussen de 120 en 150 euro zouden kosten. In totaal een bedrag van 150.000 tot 180.000 euro op jaarbasis voor rekening van de gemeente Valkenburg aan de Geul. Tegelijkertijd stond niet vast of van deze scootmobielen daadwerkelijk gebruik werd gemaakt. Om deze reden had het college besloten om de verzekering van de scootmobielen, 55 euro op jaarbasis, voor rekening van de gebruikers te laten komen: “Het geeft de mensen wel de keuze of zij het willen betalen als de scootmobiel niet gebruikt wordt.” De suggestie om het gebruik van de scootmobielen te controleren door er kilometertellers op te zetten stuitte bij de wethouder op bezwaren: “Het college heeft hierover ook nagedacht. Het probleem daarvan schijnt te zijn dat de kleinkinderen dan ermee gaan rijden.”

Strikt genomen stelt de wet geen eisen aan de inrichting van de ambtelijke organisatie die met de invoering en met de uitvoering van de Wmo wordt belast. Bij veel gemeenten kwamen deze taken dan ook ‘erbij’: bestaande afdelingen moesten roeien met de riemen die ze hadden of kregen uitbreiding. In Valkenburg aan de Geul werd gekozen voor een omvangrijke organisatorische verandering door de afdelingen sociale zaken en de afdeling Welzijn, Onderwijs, Sport samen te voegen en onder te brengen in de nieuwe afdeling maatschappelijke ondersteuning. Dit bevordert integraal denken en afstemming voor alle negen prestatievelen van de Wmo.³² Door de Wmo zo in te bedden in de ambtelijke organisatie heeft Valkenburg aan de Geul op het terrein van de Wmo “een slag kunnen maken”.³³

---

²⁷ Brief van de voorzitter Wmo-raad aan het college van 22 augustus 2006, blz. 5.

²⁸ Idem, blz. 6.

²⁹ Reactie van de gemeente in het kader van hoor en wederhoor, 25 februari 2010.

³⁰ Brief van de voorzitter van de Wmo-raad aan het college, 29 november 2006, blz. 2.

³¹ Besluitenlijst raadsvergadering van 11 december 2006, blz. 22.

³² Gesprek van de commissie met mevrouw M. Janssens en de heren T. Keijdener, M. Pluijmen en J. Wauben. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

³³ Gesprek van de commissie met de voorzitter van de Wmo-raad, de heer P. de Backer. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

3.2 Het beleidsplan en de uitvoering van het plan

Bij de bespreking van het beleidsplan van de gemeente Valkenburg aan de Geul in de gemeenteraad waren de leden van de raad vol waardering over het beleidsplan en de wijze waarop het plan tot stand was gekomen, in het bijzonder de betrokkenheid van de Wmo-raad. Wethouder Dauven sprak van “een geölied team tussen de Wmo-raad en de afdeling” maatschappelijke ondersteuning die het beleidsplan had voorbereid.³⁴ Maar ook werden enkele kritische noten gekraakt. Zo werd teruggeblikt met de constatering dat de invoering van de Wmo in Valkenburg aan de Geul “in verschillende stukjes is opgeknipt. Steeds moet er over een klein stukje een besluit genomen worden. Daardoor wordt het overzicht gemist.”³⁵

Weliswaar waren de gemeenteraadsleden van mening dat het beleidsplan “een goede aanzet [was voor] wat er nu allemaal moet gebeuren”. Maar tegelijkertijd misten de raadsleden criteria of prestaties waarop het college zou kunnen worden afgerekend. Het college had in het beleidsplan “alle negen prestatievelden aangehouden tegen het huidige beleid” en in het plan ging het college in op het hoe en het waarom van de Wmo. Wat dit laatste betreft maakte het college onderscheid tussen de voorzieningen in het kader van de Wmo (hulp in het huishouden, vervoersvoorzieningen, scootmobielen, rolstoelen en woningaanpassingen) en “het reguliere beleid dat vóór 1 januari 2007 viel onder de Welzijnswet. Denk aan ouderenbeleid, jeugdbeleid, onderwijs, kunst, cultuur, sport, maatschappelijk werk.”³⁶ Het verschil tussen deze twee delen van de Wmo spitste zich toe op de financiële gevolgen: “De uitgaven ten aanzien van de voorzieningen Wmo hebben een open-einde constructie. Wie recht heeft op zorg, ontvangt die zorg ook, ongeacht het budget van de gemeente op dat moment. Het reguliere beleid wordt in 2008 uitgevoerd binnen de door de gemeenteraad van Valkenburg aan de Geul op 6 november 2007 vastgestelde financiële kaders.”

In het beleidsplan valt dit onderscheid weg. Per prestatieveld beschrijft het plan hoe het prestatieveld in de wet is verwoord, hoe in het bestaande beleid de stand van zaken is, tegen welke knelpunten wordt aangelopen, wat aan deze knelpunten kan worden gedaan en ten slotte wat de beslispunten zijn om het plan over de looptijd van vier jaar te laten slagen.

Hieronder komt dit per prestatieveld aan de orde.

Het eerste prestatieveld: het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten

Bij het eerste prestatieveld, het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten, grijpt de gemeente Valkenburg aan de Geul terug op de Welzijnswet. Centraal hierin staan voor de gemeente verenigingen, instanties, gemeenschaphuizen en organisaties per kern. Voor een overzicht hiervan wordt naar bijlage 5 van het beleidsplan verwezen.

³⁴ Raadscommissie Cultuur, Sociale Zaken, Welzijn en Onderwijs. Verslag van de vergadering van 26 november 2007, blz. 15.

³⁵ Raadscommissie Cultuur, Sociale Zaken, Welzijn en Onderwijs. Verslag van de vergadering van 26 november 2007, blz. 13.

³⁶ Raadsnota Vierjarenbeleidsnota ‘Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul’. Raadsvergadering 17 december 2007, blz. 18.

Beleidsinhoudelijk gaat het om het volgende:

1. Ouderenbeleid
2. Jeugdbeleid
3. Onderwijs
4. Speelruimtebeleid
5. Alloctonenbeleid
6. Bibliotheek
7. Sportbeleid
8. Kunst- en cultuurbeleid
9. Subsidies
10. Vitaliteit dorpskernen
11. Dorpsraden

De hoofddoelstelling van het ouderenbeleid is “het creëren van de randvoorwaarden voor langdurige zelfredzaamheid en zelfstandigheid.” Het beleidsplan kondigt een “heroverweging” van het ouderenbeleid aan. Het gaat hierbij om de doelgroep, waarbij de gemeente de leeftijdsgrens van 55 jaar en ouder wil verschuiven (verhogen naar zestig jaar en ouder), maar ook om de middelen. De gemeente wil de 55+pas afschaffen en van de 55+krant een bredere Wmo-krant maken. Deze maatregelen hebben inmiddels hun beslag gekregen.

Bij jeugdbeleid gaat het de gemeente om “het vergroten van ontwikkelingskansen van alle jeugdigen”. Deze doelstelling wil de gemeente bereiken door “het ondersteunen en stimuleren van concrete projecten en activiteiten waarin eigen inzet en participatie van de jeugd centraal staan.”

De gemeente heeft wat onderwijs betreft een wettelijke verantwoordelijkheid voor het onderwijs, voor het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten en verzuim, voor veiligheid, voor onderwijshuisvesting en voor leerlingenvervoer. De gemeente onderkent een aantal belangrijke (maatschappelijke) ontwikkelingen die van belang zijn voor het dragen van deze wettelijke verantwoordelijkheid. Het gaat hierbij om demografische ontwikkelingen. Maar ook wordt bij maatschappelijke problemen steeds vaker een beroep gedaan op scholen en leerkrachten om aan de oplossing hiervan bij te dragen. Naast de kwaliteit van het onderwijs gaat het dan om veel facetten van het jeugdbeleid. Ten slotte is sprake van een grotere beleidsvrijheid van scholen en hun besturen waardoor de gemeente beperkt is in het uitvoeren van haar wettelijke verantwoordelijkheid.

Mede in het licht van deze ontwikkelingen richt de gemeente zich op vraagstukken “die het niveau van de individuele school overstijgen en op de sociale infrastructuur rond de school.”

Het speelruimtebeleid heeft betrekking op de veertien openbare speelplekken en vijf trapveldjes in de gemeente Valkenburg aan de Geul. Drie van deze veertien speelplekken worden niet door de gemeente beheerd, de overige wel. De gemeente biedt nadrukkelijk ruimte voor particulier initiatief bij de vaststelling van de behoefte aan nieuwe speelplekken. Zo is de aanleg van een speelplek op initiatief van bewoners in Schin op Geul op gang gekomen, waardoor ook de realisatie sneller en met minder moeite mogelijk is.³⁷

---

³⁷ Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

Aan het allochtonenbeleid besteedt het beleidsplan maar enkele woorden. Het beleid richt zich met name op wettelijke taken voor bepaalde groepen allochtonen in het kader van de Wet Inburgering.

Wat de bibliotheek betreft wordt regionaal samengewerkt in de Basisbibliotheek Heuvelland. Dat beperkt de beleidsvrijheid van de afzonderlijke gemeenten, maar dit doet niets af aan het belang van bibliotheken. Beter geïnformeerde inwoners functioneren immers beter in de kennismaatschappij en kunnen anderen en andere culturen beter begrijpen. Het beleid is gericht op het vergroten van het bereik en laagdrempelig houden van de bibliotheekvoorzieningen, het vergroten van de educatieve functie van bibliotheken en van de culturele functie.

Het gemeentelijk sportbeleid heeft voornamelijk betrekking op accommodaties, doelgroepen en subsidies. Vrijwel alle sportverenigingen ontvangen subsidies. Cafésporten worden niet gesubsidieerd. De bridgeclub ontvangt wel subsidie. De club heeft haar clublokaal in zorgcentrum Oosterbeemd. Het beleid ten aanzien van doelgroepen richt zich vooral op jeugdigen en mensen met een lichamelijke beperking. Hoe de gemeente hier inhoud aan geeft, vermeldt het beleidsplan niet. Wel is de gemeente nauw betrokken bij de organisatie van de jaarlijkse Amstel Gold Race, zowel de wereldbekerwedstrijd als de toerversie voor recreanten. Het accommodatiebeleid is erop gericht in elke kern te beschikken over een voetbalcomplex. Het complex in Broekhem wordt gesaneerd, omdat de plaatselijke voetbalvereniging door gebrek aan leden is opgeheven. Wel heeft Broekhem als enige kern een hockeycomplex waar de aanleg van een tweede kunstveld nodig is. Verder beschikt Valkenburg aan de Geul over twee sporthallen, een overdekt en een openluchtzwembad, drie tenniscomplexen, een kegelbaancentrum en tafeltenniscomplex. De gemeente legt ten slotte een ruitbak aan.³⁸

Het beleid op het gebied van kunst en cultuur wordt geactualiseerd. De raad heeft hierover besloten in haar vergadering op 8 februari 2010.

Verskillende instellingen krijgen jaarlijks een gemeentelijke subsidie gericht op het bevorderen van maatschappelijke ondersteuning. Deze subsidiëring is onderwerp van herijking waarbij de 'Kaderverordening subsidieverstrekking welzijn' tegen het licht wordt gehouden. Dit gebeurt in de loop van 2010.

De gemeente Valkenburg aan de Geul kent drie actieve dorpsraden in Schin op Geul, Houthem, Berg en Terblijt. Het centrum van Valkenburg kent geen dorpsraad. In Broekhem is het Platform Broekhem actief. Hoewel de dorpsraden belangrijke partners voor de gemeente zijn, worstelen de gekozen raden met hun legitimiteit. Het is de vraag in hoeverre de raden representatief zijn voor de inwoners die ze geacht worden te vertegenwoordigen.³⁹ Bovendien ziet de gemeente naast de dorpsraden terzake deskundige inwoners waarmee zij voor de oplossing van plaatselijke problemen graag gebruik wil maken van hun kennis en deskundigheid. Het gaat dan met name om problemen op het gebied van de verkeersveiligheid en voorzieningen als speelvelden.⁴⁰

³⁸ Zie ook de nota buitensportcomplexen van de gemeente Valkenburg aan de Geul en 'Een geschenk uit de hemel. De samenwerking tussen de gemeente Valkenburg aan de Geul en 3W'. rekenkamercommissie Valkenburg aan de Geul 28 november 2007.

³⁹ Gesprek van de commissie met mevrouw Janssens en de heren Ottenheijm, Wauben, Keijdenier en Pluijmen. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009. Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven, Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

⁴⁰ Idem. Zie ook 'Extra geld voor wegen Broekhem' in: De Limburger van 17 december 2009.

Het beleidsplan noemt bij dit prestatieveld als knelpunt dat “een samenhangend verband die de verschillende onderdelen verbindt ontbreekt.”⁴¹ Als oplossing kiest de gemeente ervoor “om per kern de leefbaarheid in kaart te brengen en waar nodig te bevorderen en de sociale samenhang tussen de beleidsvelden te stimuleren.”

Het tweede prestatieveld: preventieve ondersteuning jeugd

De gemeente richt haar beleid op dit prestatieveld op het (behouden en versterken van) een “netwerk van voorzieningen zoals het consultatiebureau, verloskundigen, kraamzorg, peuterspeelzaal en kinderopvang voor de kleinsten, de school en allerlei vormen van vrijetijdsbesteding voor jeugd en jongeren en zorgnetwerken om te voorkomen dat jongeren of gezinnen ontsporen en om problemen vroeg te signaleren.”⁴² Knelpunten zijn niet zozeer het aanbod van voorzieningen, maar de moeilijke toegankelijkheid van voorzieningen voor ouders, kinderen en jongeren. En de versnippering in het aanbod op het gebied van opvang, educatie, werk en vrije tijd, opvoeding, preventieve gezondheid en bescherming is groot.

Langs twee lijnen wil de gemeente op dit prestatieveld haar beleid uitvoeren. In de eerste plaats met afspraken in regionaal verband om een sociale kaart te ontwikkelen waarmee het aanbod aan ondersteuning en hulpverlening inzichtelijk wordt voor professionals en voor ouders en jeugdigen. Zulke regionale afspraken betreffen ook de coördinatie van zorg, zorgteams en de uitvoering van de wet kinderopvang.

In de tweede plaats wil de gemeente specifiek lokaal jeugdbeleid waarbij de nadruk ligt op het “voorkomen en tijdig aanpakken van problemen”. Hierbij wil de gemeente niet problematiseren maar juist “een positief jeugdbeleid” voeren. Concreet betekent dit dat de gemeente jaarlijks een thema wil benoemen “wat te maken heeft met leefbaarheid en sociale samenhang. In een samenwerkingsverband van gemeente, scholen en andere organisaties willen we rondom dit thema jaarlijks een participatietraject uitzetten waarin de ideeën, wensen en behoeften van de jeugd worden geïnventariseerd. Waarbij het de bedoeling is om met die ideeën, wensen en behoeften van jeugd ook daadwerkelijk iets te doen.” Elk jaar organiseert de gemeente een Week voor de Jeugd. Dit initiatief is omarmd door de gemeenten Gulpen-Wittem en Vaals in het kader van de intergemeentelijke samenwerking en wordt in 2010 voor het eerst gezamenlijk opgepakt.

Het derde prestatieveld: advies en cliëntondersteuning

Met de samenvoeging van de afdeling Sociale Zaken, de afdeling Welzijn, Onderwijs, Sport en de onderbrenging van deze afdelingen in een nieuwe afdeling Maatschappelijke ondersteuning zijn de schotten tussen deze gemeentelijke beleidsterreinen verdwenen. Dit bevordert niet alleen beleidsmatig een integrale aanpak van de prestatievelden van de Wmo en aanpalende beleidsterreinen, maar ook is deze samenvoeging van belang voor de advisering en ondersteuning van cliënten. Met ingang van 1 januari 2007 beschikt de gemeente over een Wmo-loket in het gebouw van de voormalige afdeling Sociale Zaken aan de Stationsstraat 17. Cliënten worden te woord gestaan door een loketmedewerker en zo nodig doorverwezen naar een van de drie klantmanagers zorg. Via de beslisboom van het Centraal Indicatieorgaan Zorg (CIZ) beziet de klantmanager samen met de cliënt of de cliënt recht op zorg heeft.

⁴¹ Raadsnota Vierjarenbeleidsnota ‘Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul’. Raadsvergadering 17 december 2007, blz. 27.

⁴² Idem, blz. 29.

Bij een enkelvoudige aanvraag, dus bij een aanvraag voor hulp in het huishouden, wordt de aanvraag via de beslisboom beoordeeld en is in het algemeen geen nader advies van het CIZ nodig. Het gaat hier om tachtig procent van de aanvragen.⁴³ Hierdoor verloopt de behandeling van de aanvraag sneller en goedkoper dan in het geval van inschakeling van het CIZ. Voor een meervoudige aanvraag (bij voorbeeld hulp in het huishouden in combinatie met een aanvraag in het kader van de Awbz) wordt altijd advies van het CIZ gevraagd.

Voor de overige aanvragen (vervoersvoorzieningen, scootmobiel, rolstoel en woningaanpassing) vindt in 98 procent van de gevallen huisbezoek plaats. Dit geldt ook voor de aanvragen voor hulp in het huishouden.

Knelpunt in het huidige beleid op dit prestatieveld is het beantwoorden van vragen op het gebied van wonen, werk en inkomen. Weliswaar is met de samenvoeging van de afdelingen sociale zaken en welzijn, onderwijs, sport de ondergrond voor zo'n integrale aanpak gelegd, maar de uitvoering vraagt om deskundigheidsbevordering en samenwerking met andere instanties zoals maatschappelijk werk, RADAR, Ribw, Mondriaan Zorggroep, MEE, Steunpunt Mantelzorg en Horizon.

Het vierde prestatieveld: ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

In de gemeente Valkenburg aan de Geul bestaat geen inzicht in de aantallen vrijwilligers en mantelzorgers. Dit gebrek aan inzicht komt ook voor bij het vaststellen van de behoefte aan ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers. Wat mantelzorgers betreft gaat het hier om een zorgelijk probleem. Volgens toenmalig staatssecretaris dr. J. Bussemaker van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau "geen rooskleurig beeld van de ondersteuning van mantelzorgers door gemeenten" naar voren gekomen.⁴⁴ Uit dit onderzoek is gebleken dat veertig procent van de mantelzorgers niet weet dat er respijtzorg is en zeventig procent weet niet dat er mogelijkheden voor emotionele ondersteuning zijn. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat 27 tot veertig procent van de mantelzorgers behoefte heeft aan iemand die de zorg deels overneemt.

Om deze - ongetwijfeld ook voor Valkenburg aan de Geul zo diep insnijdende - problemen op te lossen kiest de gemeente ervoor "een beeld te krijgen van de noodzakelijke steunstructuur voor het vrijwilligerswerk in de zorg".⁴⁵ Wat de mantelzorgers betreft is het de bedoeling dat "de frontoffice van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning hierin een nadrukkelijke rol zal vervullen".

Het vijfde prestatieveld: bevorderen deelname aan het maatschappelijke verkeer

De gemeente wil het gebruik van collectieve welzijnsvoorzieningen stimuleren. Zo kunnen inwoners blijven deelnemen in de samenleving en blijft het gebruik van individuele voorzieningen beheersbaar. De huidige voorzieningen (cursussen voor ouderen, seniorenverenigingen) moeten behouden blijven. De zelfredzaamheid in de eigen woning moet worden vergroot. Tegelijkertijd neemt de capaciteit beschermd wonen in Valkenburg aan de Geul af. Tot 2015 gaat het om een vermindering van 360 naar 206 plaatsen.

⁴³ Idem, blz. 30. Gesprek van de commissie met mevrouw Janssens en de heren Ottenheijm, Wauben, Keijdener en Pluijmen. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

⁴⁴ Brief van de staatssecretaris aan de Tweede Kamer over de derde tussenrapportage in het kader van de evaluatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning van 24 juni 2009.

⁴⁵ Raadsnota Vierjarenbeleidsnota 'Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul'. Raadsvergadering 17 december 2007, blz. 33.

Het zesde prestatieveld: verlenen individuele voorzieningen

Dit prestatieveld gaat over het verstrekken van individuele voorzieningen: hulp in het huishouden, een woonvoorziening of een vervoersvoorziening. Met zulke voorzieningen wordt zelfstandig functioneren beoogd. Mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem moeten zo lang mogelijk in hun eigen omgeving kunnen functioneren. Valkenburg aan de Geul kent bijna vierhonderd inwoners die een vervoersvoorziening hebben. Hetzelfde aantal krijgt hulp in het huishouden. In 2006 voorzag de gemeente 109 inwoners van een scootmobiel, 168 inwoners kregen een rolstoel. Ongeveer honderd inwoners kregen een woonvoorziening.⁴⁶ De uitdaging voor de gemeente is om deze voorzieningen beschikbaar te stellen op een laagdrempelige, pragmatische wijze zonder bureaucratische rompslomp en tegelijkertijd deze voorzieningen doelmatig beschikbaar te stellen.

De drie laatste prestatievelden: maatschappelijke opvang, huiselijk geweld, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg

Deze prestatievelden worden regionaal uitgevoerd waarbij Maastricht als centrumgemeente optreedt. Uit onderzoek van de Universiteit Maastricht blijkt dat voor de gemeente Maastricht en de gemeenten in heuvelland de doelgroepen voor deze prestatievelden uit achthonderd personen bestaan. Het gaat volgens de gemeente om “een beredeneerde schatting”.⁴⁷ De gemeente wil op deze prestatievelden nauwer samenwerken met de gemeente Maastricht, waarbij overigens wat de geestelijke gezondheidszorg betreft de gemeente Valkenburg aan de Geul moeilijk inzicht kan krijgen in de omvang en aard van de op dit vlak in Valkenburg aan de Geul aan de orde zijnde problematiek.⁴⁸

Het advies van de Wmo-raad was aan de ene kant complimenteuz. De Wmo-raad sprak van “een ambitieus en goed startdocument”.⁴⁹ Maar aan de andere bevatte het advies ook enkele kritische noten. Zo was “meer zicht op de financiële onderbouwing van de plannen” gewenst en de beleidskeuzes in het plan wezen weliswaar de goede richting uit “maar zijn nog te abstract geformuleerd.”

De gemeente zegde toe het beleidsplan uit te werken in jaarprogramma's. Deze jaarprogramma's zijn inderdaad uitgebreide uitwerkingen van de beleidskeuzes en plannen in het beleidsplan.

3.3 Jaarprogramma 2008

In het jaarprogramma 2008 gaat het om die activiteiten die nodig zijn om de doelstellingen van de gemeente per prestatieveld in 2011 te bereiken. Tevens wordt in het jaarprogramma aangegeven welke andere instanties buiten de gemeente Valkenburg aan de Geul bij deze activiteiten betrokken zijn en wat de samenhang is met andere prestatievelden. Wat wilde de gemeente in 2008 bereiken?

Voor elk van de prestatievelden komt dit hieronder aan de orde.

---

⁴⁶ Raadsnota Vierjarenbeleidsnota 'Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul'. Raadsvergadering 17 december 2007, blz. 37. Alle cijfers hebben betrekking op de stand per 31 december 2006

⁴⁷ Idem, blz. 40.

⁴⁸ Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven, Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

⁴⁹ Raadsnota Vierjarenbeleidsnota 'Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul'. Raadsvergadering 17 december 2007, blz. 64.

Prestatieveld 1: het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten

Dit prestatieveld kent 28 activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. een effectief productenaanbod van schuldhulpverlening;
2. een beleidsplan bibliotheekwerk Heuvellandgemeenten 2008-2011;
3. in elke dorpskern minimaal één extra sportactiviteit en één activiteit rond gezond eten voor vier- tot twaalfjarigen en één sportevenement voor twaalf- tot negentienjarigen waarbij de jeugd uit alle dorpskernen is betrokken;
4. inzicht in de wensen en behoeften van de jeugd, een compleet overzicht van het aanbod aan activiteiten voor de jeugd, een concreet plan voor de ontwikkeling van het aanbod aan activiteiten voor de jeugd;
5. vier keer per jaar overleg met de Seniorenraad;
6. acht keer per jaar overleg met de Sportraad;
7. acht keer per jaar overleg met de Kunst- en Cultuurraad;
8. vier keer per jaar overleg met de Wmo-raad;
9. in juni, september en december huis-aan-huis verspreiding van de Wmo-krant;
10. activiteiten voor senioren, zoals cursussen en workshops over veiligheid en gezonde voeding, organisatie van jaarlijkse Dag van de Ouderen, onderzoek naar de behoefte van inzet van een activiteitenbegeleider bij de seniorenverenigingen;
11. in elke dorpskern minimaal één contactpersoon die zich wil inzetten bij de eerste opvang van vluchtelingen;
12. inzicht in het aantal allochtone inwoners per dorpskern. Aan de hand hiervan behoefte aan specifieke activiteiten vaststellen;
13. opstelling nieuw communicatieplan 'De Wmo onder de aandacht' ;
14. activiteiten in het kader van 'Meer bewegen voor ouderen' die zoveel mogelijk door vrijwilligers worden georganiseerd;
15. twee keer per jaar overleg met de dorpsraden, de communicatie tussen de dorpsraden en de gemeente wordt "geborgd" en een "wederzijds constructieve samenwerkingsrelatie" is aanwezig;⁵⁰
16. een nieuw door de gemeenteraad vastgesteld reglement dorpsraden;
17. dorpsraadverkiezingen in Schin op Geul, Houthem-Sint Gerlach, Sibbe-IJzeren, Berg en Terblijt en Broekhem op 15 november 2008;
18. vier keer per jaar overleg met de werkgroep verkeer. Per bijeenkomst een inhoudelijk thema en opstellen van klachtenmatrix;
19. veilige speelplekken in Valkenburg aan de Geul;
20. een speelplek in Broekhem-Zuid;
21. realisatie van multifunctionele speelplek in Schin op Geul;
22. plaatsing beregeningsinstallaties op de voetbalcomplexen van SV Sibbe, SV Vilt, VV Iason en VV Berg '28;
23. voorbereidingen voor aanleg tweede kunstgrasveld op het complex van de Valkenburgse Hockeyvereniging Sjinborn in 2009;
24. aanleg van een ruitersbak bij voorkeur op het sportcomplex van VV Iason;

⁵⁰ Jaarprogramma 2008. Samen Meedoen in Valkenburg aan de Geul. December 2007, blz. 16.

25. betrokkenheid bij de organisatie van de toerversie van de Amstel Gold Race met 12.000 deelnemers, betrokkenheid bij de organisatie van de Amstel Gold Race met 30.000 tot 40.000 bezoekers en zorgdragen voor een organisatorisch, sportief en wat openbare orde betreft goed verloop van dit wielerevenement;
26. begin met de verwezenlijking van een gedichtenroute;
27. deelname van alle basisscholen en de mytylschool aan het project 'Culturele loopbaan Heuvelland';
28. kunstmanifestatie met minimaal 10.000 bezoekers.

Prestatieveld 2: preventieve ondersteuning jeugd

Dit prestatieveld kent elf activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. bestrijding jeugdige baldadigheid door inschakeling van Halt(-afdoeningen) en STOP-reacties, ontwikkeling en uitvoering van preventieve activiteiten;
2. afspraken met schoolbesturen over waarborgen voor kwaliteit van het onderwijs, over stimuleren van doorgaande ontwikkelingslijn voor kinderen tussen nul en dertien jaar en samenwerking met andere partners bij vroegtijdige onderkenning en handelingsgerichte diagnostiek (ZAT's);
3. continue preventieve ketencoördinatie door de vorming van centraal ketenoverleg en voor jeugdigen en gezinnen met multiproblematiek continue ketencoördinatie voor hulpverlening, zorg en veiligheid;
4. voor de preventienetwerken 'Stella Maris' continue preventieve ketencoördinatie;
5. regionale visie op zorgteams onderwijs, wet kinderopvang, sociale kaart, vroegsignalering en Centrum voor Jeugd en Gezin;
6. inzicht in behoefte aan opvoedingsondersteuning en pedagogische hulp aan ouders en jeugdigen;
7. sluitende zorgstructuren in het onderwijs en voorschoolse voorzieningen;
8. opstelling van toezicht- en handhavingsbeleid in het kader van de wet kinderopvang, evaluatie van het doelgroepenbeleid en in kaart brengen van de financiële gevolgen van de wet inburgering;
9. een eenvoudige regionale, digitale up-to-date sociale kaart met per gemeente contactpersonen en telefoonnummers, toegankelijkheid van de sociale kaart via de websites van gemeente, basisscholen, kinderopvang en eventueel peuterspeelzaalwerk en protocol voor de verwijzing van jeugdigen en ouders naar opvoedingsondersteuning, bureau jeugdzorg en het meldpunt kindermishandeling;
10. eind 2009 is er een laagdrempelig Centrum voor Jeugd en Gezin, zijn de jeugdtaken uit dit prestatieveld gebundeld op het niveau van het Heuvelland en wordt gewerkt met Elektronisch kinddossier;
11. de ontwikkeling van systeem voor vroegsignalering (nul tot zesjarigen), deskundigheidsbevordering leidsters peuterspeelzaalwerk en kinderopvang en leerkrachten groepen 1 en 2 van de basisschool en afspraken met schoolbesturen over deelname en bekostiging van deskundigheidsbevordering.

Prestatieveld 3: advies- en cliëntondersteuning

Dit prestatieveld kent acht activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. de informerende rol van de gemeente in het kader van de wet inburgering is opgenomen in het Wmo-loket;
2. invoering spreekuur van het maatschappelijk werk in het Wmo-loket en evaluatie van het Wmo-loket;

3. een samenhangende structuur en samenwerking van alle professionele en vrijwilligersorganisaties op het gebied van ondersteuning en advisering van ouderen;
4. deskundigheidsbevordering van de klantmanagers zorg en de medewerkster Wmo-loket;
5. uitvoering van cliënttevredenheidsonderzoek;
6. opstelling uitvoeringsprogramma naar aanleiding van de resultaten van het cliënttevredenheidsonderzoek;
7. uitvoering benchmark Wmo 2008;
8. opstelling uitvoeringsprogramma naar aanleiding van de resultaten van de benchmark.

Prestatieveld 4: ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

Dit prestatieveld kent drie activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. opstelling van een concreet plan voor werving van vrijwilligers onder jongeren, opstelling van compleet overzicht van alle organisaties en verenigingen in Valkenburg aan de Geul die maatschappelijke stages aanbieden voor leerlingen van het Stella Maris College;
2. onderzoek naar aantal en behoeften van mantelzorgers met speciale aandacht naar jonge mantelzorgers en mantelzorgers van dementiepatiënten;
3. vrijwilligersondersteuning door inzicht in huidige steunstructuur vrijwilligerswerk in de zorg en de tekortkomingen hiervan, informatie en advisering aan verenigingen.

Prestatieveld 5: bevorderen deelname aan het maatschappelijk verkeer

Dit prestatieveld kent vier activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. vier keer per jaar overleg met Platform Gehandicaptensbeleid Valkenburg aan de Geul en inventarisatie van specifieke wensen en behoeften van mensen met beperkingen;
2. mensen met een beperking die hulp krijgen van het algemeen maatschappelijk werk beschikken over voldoende (sociale) vaardigheden en competenties om zelfstandig te kunnen functioneren;
3. jeugdigen met een beperking die hulp krijgen van het maatschappelijk werk voor scholen beschikken over voldoende (sociale) vaardigheden en competenties om zelfstandig te kunnen functioneren;
4. de HuisKamer van Houthem maakt structureel deel uit van het dienstenaanbod voor ouderen in de kern Houthem-Sint Gerlach.

Prestatieveld 6: verlenen van individuele voorzieningen

Dit prestatieveld kent twee activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. een veilige en toereikende vervoersvoorziening voor Valkenburgse leerlingen van en naar scholen voor basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs;
2. individuele voorzieningen die in collectief verband kunnen worden aangeboden, doelmatige inzet van hulpmiddelen, een protocol waarin processen, procedures en activiteiten zodanig georganiseerd zijn dat zij voor cliënten duidelijk zijn en aanvragen binnen een redelijke termijn worden afgehandeld.

Prestatievelden 7, 8 en 9: maatschappelijke opvang, huiselijk geweld, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg

Dit prestatieveld kent twee activiteiten die tot de volgende resultaten zouden moeten leiden:

1. inventarisatie van aantal (ex-) zorgvragers geestelijke gezondheidszorg, inzicht in de problemen en knelpunten bij deze doelgroep en een uitvoeringsprogramma om deze problemen en knelpunten op te lossen;
2. opname van huiselijk geweld in basispakket van de GGD Zuid-Limburg.

De met deze activiteiten gepaard gaande financiële gevolgen worden in het jaarprogramma geraamd op 5.135.185 euro. Hieronder vallen ook de subsidies voor uiteenlopende activiteiten en organisaties. Voor de opvang van zwerfdieren, een nobel streven dat buiten het wettelijk kader van de Wmo valt, werd 10.926 euro gereserveerd. De bridgeclub ontving een subsidie van 150 euro, terwijl de Body Building Sport een subsidie van 875 euro ontving.⁵¹ Direct herleidbaar tot de prestatievelden 5, 6, 7, 8 en 9 is een bedrag van 2.790.129 euro (inclusief eigen bijdragen ter grootte van 226.159 euro).

3.4 Jaarprogramma 2009

In het jaarprogramma 2009 gaat het om die activiteiten die nodig zijn om de doelstellingen van de gemeente per prestatieveld in 2011 te bereiken. Tevens wordt in het jaarprogramma aangegeven welke andere instanties buiten de gemeente Valkenburg aan de Geul bij deze activiteiten betrokken zijn en wat de samenhang is met andere prestatievelden. Een verschil met het jaarprogramma 2008 is dat de gemeente in het jaarprogramma 2009 een andere indeling gebruikt voor uitvoering van de voor 2009 gestelde doelen. Weliswaar wordt van dezelfde doelstellingen (“beslispunten”) uitgegaan als in het beleidsplan en het eerste jaarprogramma, maar verder wordt een volstrekt andere systematiek gehanteerd. Wat wilde de gemeente in 2009 bereiken? Voor elk van de prestatievelden komt dit hieronder aan de orde.

Prestatieveld 1: het bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten

Bij dit prestatieveld wordt een doel geformuleerd: het bevorderen van de maatschappelijke participatie, sociale cohesie en zorg voor de leefomgeving door middel van het inzetten van algemene voorzieningen die voor zoveel mogelijk mensen bereikbaar, toegankelijk en passend zijn én door middel van het ondersteunen en stimuleren van een actieve betrokkenheid en inzet van alle burgers bij de leefbaarheid van hun eigen buurt. Met name wat dit laatste betreft legt de gemeente Valkenburg aan de Geul de lat hoog. In het beleidsplan is “vraagsturing vanuit de burger” als uitgangspunt gekozen. Dit wil zeggen dat niet de gemeente beslist wat goed is voor de inwoners, maar dat de inwoners hierbij zelf kunnen sturen. Daar waar de inwoners hiertoe nog niet in staat zijn, helpt de gemeente. Sinds 1984 zijn in de gemeente Valkenburg aan de Geul dorpsraden actief.

In 2010 functioneren de dorpsraden in Houthem en Schin op Geul goed, maar in Berg en Terblijt “is de motivatie bij de dorpsraadsleden wat ingezakt” en in Sibbe heeft de dorpsraad zichzelf opgeheven. In de kern Valkenburg-centrum is niet eens sprake van een dorpsraad.⁵² Dat geldt ook voor Sibbe/IJzeren.

---

⁵¹ Idem, blz. 56 en 57.

⁵² ‘Dorp wordt mondiger’. In: De Limburger van 2 januari 2010.

In Broekhem is sprake van een platform in oprichting.⁵³ Om met zelfsturing aan de slag te gaan zijn kaders nodig. Deze kaders zijn vastgelegd in de notitie van de afdeling Maatschappelijke Ondersteuning, die de gemeenteraad heeft vastgesteld. Met deze constatering volstaat het jaarprogramma.

De kadernotitie bevat hiernaast concrete activiteiten die specifiek, meetbaar en tijdgebonden zijn: bij voorbeeld de aanstelling van een coördinator leefbaarheid wat betreft de interne acties en de aanstelling van een opbouwwerker via onze welzijnsinstelling Trajekt voor wat betreft de externe aansturing. Ook de resultaten van de inzet van zo'n opbouwwerker zijn zichtbaar:

“Na amper twee maanden is in Sibbe en IJzeren al een vaste groep ontstaan die de kar wil trekken. “En daar zitten opvallend veel jonge dorpsbewoners bij”, zegt hij. “Dat getuigt in elk geval van een grote betrokkenheid bij de eigen woonomgeving. Waarmee je een prima basis hebt voor wat we tegenwoordig dan zelfsturing noemen.” In Broekhem is het proces in een stroomversnelling gekomen door het gedoe rond de nieuwe afrit van de A79. Van het bewonersplatform is spontaan een werkgroep ontstaan die zich samen met de gemeente gaat buigen over de gevolgen van die afrit voor de verkeerssituatie in het dorp zelf. Zelfsturing ten top, geeft Keulen [de opbouwwerker] toe. Maar je moet wel zorgen dat het structureel wordt, zodat er ook nog iets is als het verhaal rond dat verkeer straks is afgehandeld.” Berg en Terblijt zou pas later aan de beurt komen. De dorpsraad heeft zich echter bij Keulen gemeld met het verzoek om samen aan de slag te gaan.”⁵⁴

Het tweede deel van de doelstelling bij dit prestatieveld richt zich op het inzetten van algemene voorzieningen. Het gaat hier om vier (sub)doelstellingen. Hiervoor wil de gemeente in 2009 in de eerste plaats wat basisvoorzieningen in dorpskernen betreft het volgende doen of tot stand brengen:

- opstelling lijst met basisvoorzieningen;
- minimaal twintig gestarte trajecten schuldhulpverlening;
- toename van het aantal activiteiten van de bibliotheek met vijf procent ten opzichte van het huidige aantal activiteiten;
- per kern minimaal een BOS-activiteit;
- uitbreiding van het huidige aantal Meer Bewegen voor Ouderen-activiteiten van tien naar vijftien;
- minimaal een speelplek/ontmoetingsplek per wijk, ingericht naar eigen behoefte van de wijk;
- deelname van alle leerlingen van het basisonderwijs aan minimaal een activiteit van de ‘Culturele Loopbaan’.

Wat het stimuleren van onderlinge contacten van inwoners betreft gaat het om de volgende activiteiten:

- drie keer per jaar verschijnen van de Wmo-krant en huis-en-huisverspreiding van deze krant;
- een concreet plan waarin is uitgewerkt wat het huidige activiteiten aanbod is en welke extra activiteiten zullen worden ontwikkeld;⁵⁵
- minimaal één contactpersoon per kern en inzicht in situatie en behoefte van de doelgroep vluchtelingen.

⁵³ ‘Meedoen in Valkenburg aan de Geul: een andere kijk op participatie van burgers’. Afdeling Maatschappelijke Ondersteuning maart 2009, blz. 8.

⁵⁴ ‘Dorp wordt mondiger’. In: De Limburger van 2 januari 2010.

⁵⁵ Elders in het jaarprogramma wordt gesproken van een toename van tien procent ten opzichte van het huidige aantal activiteiten waarin het bevorderen van onderlinge contacten tussen bewoners centraal staat, blz. 15.

Wat het in stand houden van bestaand verenigingsleven door extra ondersteuningsmaatregelen betreft gaat het om de volgende activiteiten:

- een plan maken met concrete maatregelen die bestaande verenigingen ondersteunen in hun functioneren en voortbestaan, onder andere aan de hand van een enquête de tevredenheid van verenigingen over de ondersteuningsmaatregelen meten;
- op grond van de nota buitensportcomplexen 2008-2012 veld B van sportcomplex Berg renoveren volgens NOC-NSF normen.

Het vierde (sub)doel betreft het simuleren van nieuwe verenigingen waarvoor de gemeente minimaal twee nieuwe stimuleringsmaatregelen wil inzetten die tot minimaal een nieuwe vereniging moeten leiden.

Prestatieveld 2: op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden

Bij dit prestatieveld gaat het om zes (sub)doelen die hieronder met de daarbij horende activiteiten de revue passeren:

- gezinnen met kinderen/jongeren kunnen op een goed herkenbare plek, dicht bij de eigen leefomgeving antwoord krijgen op vragen over opgroeien en opvoeden (realisatie Centrum Jeugd en Gezin), waarvoor met ingang van 31 december 2009 een Centrum Jeugd en Gezin zou bestaan. De realisatie is thans voorzien voor begin 2011;
- (door)ontwikkeling Zorg Advies Teams met als doel het voorkomen en in een zo vroeg mogelijk stadium signaleren van problemen in de ontwikkeling van kinderen/jongeren, waarvoor deze teams worden ontwikkeld en ingebed binnen het primair onderwijs. Daarnaast worden uit het jaarprogramma 2008 de preventienetwerken Stella Maris voortgezet en wordt schoolmaatschappelijk werk geregeld via Trajekt;
- (door)ontwikkeling Lokale Educatieve Agenda met als doel de ontwikkelingslijn van kinderen/jongeren stimuleren, waarvoor met scholen en schoolbesturen de Regionale Educatieve Agenda wordt vastgesteld;
- voortzetting regionale samenwerking leerlingenvervoer, waarvoor de verordening leerlingenvervoer van de gemeente wordt uitgevoerd;
- het gericht bestrijden van taalachterstanden bij peuters en kleuters via voor- en vroegschoolse educatie (Moelejaan), waaraan vanaf 1 maart 2009 de peuterspeelzalen Mik-Mak, Biba, 't Grobbholletje en 't Ganzeheukse deelnemen;
- lesverzuim en voortijdig schoolverlaten terugdringen, waarvoor met behulp van leerplichtambtenaar leerplichtwet strikt wordt gehandhaafd en de leerplichtambtenaar deelneemt aan overleggen met Zorg Advies Teams, Jeugd Preventie Platform.

Prestatieveld 3: advies- en cliëntondersteuning

Onder dit prestatieveld vallen drie subdoelen met hierbij horende activiteiten:

- verdere uitwerking van de éénloket-gedachte, waarvoor een actieve voorlichtingscampagne wordt gestart. Hiernaast worden uit het jaarprogramma 2008 de optimalisatie van het Wmo-loket, het spreekuur van maatschappelijk werk in het Wmo-loket en de deskundigheidsbevordering van de klantmanagers zorg ter hand worden genomen;

- zo lang mogelijk in eigen huis en buurt blijven wonen van senioren, waarvoor een voorlichtingscampagne wordt gestart en een cliënttevredenheidsonderzoek wordt uitgevoerd met als indicator dat in 2009 het aantal woningaanpassingen met vijf procent stijgt ten opzichte van 2008;
- optimale dienstverlening aan klanten, waarvoor het hierboven genoemde cliënttevredenheidsonderzoek wordt gehouden.

Prestatieveld 4: ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers

Bij dit prestatieveld gaat het om het inventariseren van de wensen en behoeften van mantelzorgers en het meten van de ondersteuningsbehoeften van vrijwilligers. Wat de mantelzorgers betreft is deze inventarisatie uitgevoerd. Wat de vrijwilligers betreft zou in 2009 een plan worden opgesteld voor de ondersteuning van vrijwilligers door de gemeente. Dit is doorgeschoven naar 2010.

Prestatieveld 5: het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psycho-sociaal probleem

Het doel dat in dit prestatieveld voorop staat is het bevorderen van de participatie in de samenleving, waarvoor de gemeente de volgende activiteiten onderneemt:

- een gemeentebrede voorlichtingscampagne waarin het bestaan van welzijnsvoorzieningen en van individuele voorzieningen onder de aandacht wordt gebracht;
- deskundigheidsbevordering van de klantmanagers zorg;
- voorlichting door de klantmanagers over voorzieningen op het gebied van wonen, welzijn en zorg;
- participatie van ouderen en inwoners met lichamelijke, verstandelijke en psychische beperkingen in het algemeen maatschappelijk werk;
- een cliënttevredenheidsonderzoek.

Prestatieveld 6: het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem ten behoeve van het behouden en bevorderen van het zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijk verkeer

Onder dit prestatieveld heeft de gemeente twee subdoelen opgenomen. In het ene geval gaat het om de doelgroep op een snelle, niet-bureaucratische wijze aanspraak te laten maken op individuele voorzieningen. Hiervoor wil de gemeente in de loop van 2009 een snelloket ontwikkelen, waarbij als norm geldt dat binnen vijf werkdagen een verzoek om een individuele voorziening is afgehandeld. In het andere geval gaat het om het op een snelle en effectieve wijze afhandelen van aanvragen voor woningaanpassingen.

Prestatievelden 7, 8 en 9: Maatschappelijke opvang, openbare geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg

Onder deze prestatievelden vallen vier doelen: het verbeteren van de voorlichting rondom huiselijk geweld, het stroomlijnen en verbeteren van de signaalfunctie van professionals en omstanders, de inwoners bekend maken met psychiatrie en het verminderen van alcohol- en drugsgebruik onder jongeren om verslaving te voorkomen.

De afdeling maatschappelijke ondersteuning volgt de uitvoering van de maatregelen om deze doelstellingen te bereiken in halfjaarlijkse rapportages. De rapportages bieden een doorkijk naar alle gemeentelijke taken op het terrein van werk, inkomen en zorg- en armoedebeleid. Maar de wijze waarop dit gebeurt is louter cijfermatig. Hierdoor ontbreekt het zicht op wat werkelijk de problemen zijn. Zo is voor de eerste helft van 2009 aan persoons gebonden budgetten een bedrag van 276.687 euro uitgegeven, terwijl voor het hele jaar 2009 223.180 euro is begroot.⁵⁶ De rapportage constateert dat “zoals het zich nu laat aanzien het budget PGB niet toereikend [is]”, doch zal gecompenseerd worden met andere posten welke lager uitvallen. Dat is niet alleen onjuist, omdat het budget voor 2009 al met 53.507 euro overschreden is. Maar ook ontbreekt managementinformatie over de redenen van deze uitgavenstijging en overschrijding.

Een ander voorbeeld van deze combinatie van cijfermatige precisie en beleidsmatige onduidelijkheid is de forse stijging in aanvragen voor individuele voorzieningen:

Tabel 1: *Stijging aanvragen individuele voorzieningen*

	1 april 08	1 juli 08	1 oktober 08	1 januari 09	1 juli 09
Woningaanpassingen	62	51	43	43	98
Rolstoel/scootmobiel	33	53	41	36	78
Vervoersvoorzieningen	46	57	59	39	97
Huishoudelijke hulp/PGB	69	61	50	51	129
Totaal aantal aanvragen	210	222	193	169	402

Deze wijze van verantwoording draagt dus niet bij aan een beter begrip van de bij de uitvoering van de Wmo optredende problemen. Dat is geen overbodige luxe omdat de uitvoering van de Wmo in vergelijking met de vroegere uitvoering van nu in de Wmo opgenomen wet- en regelgeving budgettair neutraal moet verlopen en de gemeente op grond van de verslechterde financieel-economische situatie een toename verwacht van aanvragen voor bijzondere bijstand, schuldhulpverlening, e.d. Het aantal aanvragen op grond van de wet werk en bijstand (WWB) is in de eerste helft van 2009 met 300 procent toegenomen (van 20 naar 62). De uitstroom ondervindt in 2009 “veel meer moeilijkheden omdat er nauwelijks aanbod van banen is, cq bedrijven de komende maanden heel voorzichtig zullen zijn om banen aan te bieden.”⁵⁷ De gemeente verwacht over heel 2009 een tekort van 532.000 euro bovenop de overschrijding van het budget voor de WWB waarvoor de gemeente de eerste tien procent van deze overschrijding (260.000 euro) voor haar rekening moet nemen. Als ook nog eens de aanvragen voor individuele voorzieningen in de Wmo verdubbelen dan ontstaat ook daar een financieel tekort, waarvoor in eerste instantie de uit eerdere jaren opgespaarde reserve van niet-uitgegeven Wmo-gelden kan worden aangesproken.

⁵⁶ Rapportage 1^e halfjaar 2009. Afdeling maatschappelijke ondersteuning gemeente Valkenburg aan de Geul blz. 17.

⁵⁷ Idem, blz. 4.

Maar deze reserve bedraagt “enkele tonnen”, zodat deze reserve niet toereikend is om een substantieel groter beroep op de Wmo-voorzieningen mogelijk te maken.⁵⁸

3.5 Klanttevredenheidsonderzoek

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft over 2007 en 2008 een tevredenheidsonderzoek laten uitvoeren. Het tevredenheidsonderzoek over 2009 is inmiddels ook gestart, maar de resultaten hiervan worden pas in juni 2010 verwacht.

Het tevredenheidsonderzoek over 2007 betrof twee steekproeven. De eerste was een steekproef uit het bestand van cliënten die in 2007 een aanvraag voor hulp in het huishouden hebben ingediend of deze voorziening hebben ontvangen. De tweede steekproef is getrokken uit het bestand van cliënten die in 2006 of 2007 een voorziening voor gehandicapten hebben aangevraagd of gekregen. Cliënten die in beide steekproeven voorkwamen hebben één vragenlijst ontvangen.⁵⁹ Van de verzonden 400 vragenlijsten werden 230 geretourneerd. Daarmee is de respons 58 procent. De tevredenheid over de aanvraagprocedure was 7,5. Van de respondenten was 73 procent tevreden over de wachttijd tussen toekenning en ontvangst van de ondersteuning. De waardering voor de hulp in het huishouden was 8,2. Voor de voorzieningen die men krijgt vanwege een beperking was de waardering 7,3.

In totaal gaf 45 procent van de cliënten aan wel eens van de Wmo-raad te hebben gehoord. Deze raad is relatief vroeg (in september 2006) van start gegaan, wat zijn bekendheid vermoedelijk ten goede is gekomen. Van degenen die wel eens van de Wmo-raad hadden gehoord was 85 procent tevreden over de informatie over de Wmo-raad. In Valkenburg aan de Geul was 84 procent tevreden over de mate waarin de Wmo-raad opkomt voor de belangen van de cliënten.

Het tevredenheidsonderzoek over 2008 heeft betrekking op een steekproef uit het bestand van cliënten die in 2008 een aanvraag voor hulp in het huishouden hebben ingediend of deze voorziening hebben ontvangen. De tweede steekproef is getrokken uit het bestand van cliënten die in 2008 of 2007 een voorziening voor gehandicapten hebben aangevraagd of gekregen. Cliënten die in beide steekproeven voorkwamen hebben één vragenlijst ontvangen.⁶⁰

Van de 364 uit de twee steekproeven benaderde cliënten reageerden 192: een respons van vijftig procent. De tevredenheid over de aanvraagprocedure was 7,4. Van de respondenten was 74 procent tevreden over de wachttijd tussen toekenning en ontvangst van de ondersteuning. De waardering voor de hulp in het huishouden was 7,7. Voor de voorzieningen die men krijgt vanwege een beperking was de waardering 7,6.

In totaal gaf vijftig procent van de cliënten aan wel eens van de Wmo-raad te hebben gehoord, vijf procent meer dan een jaar daarvoor. Van degenen die wel eens van de Wmo-raad hadden gehoord was 84 procent tevreden over de informatie over de Wmo-raad. In Valkenburg aan de Geul is 81 procent tevreden over de mate waarin de Wmo-raad opkomt voor de belangen van de cliënten.

⁵⁸ Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven, Valkenburg aan de Geul 17 december 2009. In 2007 gaf de gemeente ruim 95.000 euro minder uit dan begroot. In 2008 ging het om een bedrag van 28.000 euro.

⁵⁹ ‘Rapport tevredenheid cliënten Wmo. Valkenburg aan de Geul’. SGBO 2007.

⁶⁰ ‘Rapport tevredenheid cliënten Wmo. Valkenburg aan de Geul’. SGBO 2008.

De tevredenheidsonderzoeken worden uitgevoerd volgens een vast stramien dat binnen een groot aantal gemeenten wordt gehanteerd. Het is dus geen maatwerk. Bovendien valt methodologisch het nodige af te dingen op de aanpak. Cliënten (dus degenen die een voorziening of hulpmiddel krijgen) worden steekproefsgewijs benaderd. Maar de Wmo is van iedereen en door deze aanpak verkleint de focus vanzelf naar slechts twee prestatievelden. Ten slotte bestaat weinig inzicht in de wijze waarop de cliënten hun reacties geven: vullen zij de vragenlijsten zelf in? Lokken de vragen sociaal wenselijke antwoorden uit? Worden de respondenten geholpen bij het invullen?

Maar leiden deze kanttekeningen tot een andere beleving van de tevredenheid over de uitvoering van de Wmo in Valkenburg aan de Geul? Het tegendeel is niet vanzelfsprekend, maar niet met feiten te staven. Zo bestaat geen inzicht in het aantal bezwaren dat is ingediend over beslissingen over het niet-toekennen van hulp in het huishouden of een hulpmiddel.

3.6 Benchmark

Over 2007 en over 2008 zijn benchmarken uitgevoerd.⁶¹ In de benchmark over 2007 is gebruik gemaakt van de Wmo-thermometer waarmee de score van Valkenburg aan de Geul wordt vergeleken met het gemiddelde van de scores van andere gemeenten.

Wat de basisbenchmark over 2007 betreft scoort Valkenburg aan de Geul met 69 procent net iets hoger dan het landelijk gemiddelde van 67 procent. Wat de prestatievelden betreft scoort Valkenburg aan de Geul relatief goed op prestatieveld 1, leefbaarheid (72 procent versus landelijk gemiddelde van 63 procent). Dat geldt ook voor prestatieveld 3, advies en ondersteuning (79 procent versus landelijk gemiddelde van 68 procent). Relatief slecht scoort Valkenburg aan de Geul op de prestatievelden 7, 8 en 9. Het gaat hier om maatschappelijke opvang, verslavingszorg en geestelijke gezondheidszorg, waarvoor de gemeente Valkenburg aan de Geul gebruik maakt van voorzieningen in de centrumgemeente. Met een score van 54 procent (versus landelijk gemiddelde van 65 procent) ontstaat zo een vertekend beeld. Het is een oordeel over in Valkenburg aan de Geul niet, maar in Maastricht wel voorhanden zijnde voorzieningen. Deze slechte score zegt dus niets over het 'presteren' van de gemeente Valkenburg aan de Geul.

Wat de basisbenchmark over 2008 betreft scoort Valkenburg aan de Geul met 69 procent gelijk aan het landelijk gemiddelde over 2008. Wat de prestatievelden betreft is de relatief goede score over 2007 op prestatieveld 1, leefbaarheid, grotendeels verdwenen (67 procent versus landelijk gemiddelde van 64 procent). Over 2007 scoorde Valkenburg aan de Geul 53 procent op prestatieveld 2, preventieve ondersteuning jeugd (landelijk gemiddelde over 2007: 59 procent). Over 2008 zakt de score voor Valkenburg aan de Geul op dit prestatieveld naar 48 procent (landelijk gemiddelde 71 procent). Hierbij moet worden opgemerkt dat de vragen vooral betrekking hebben op de aanwezigheid van een Centrum voor Jeugd en Gezin. Dat is in Valkenburg aan de Geul nog niet het geval. Het is dan ook de vraag of dit cijfer hoger wordt, zodra het Centrum voor Jeugd en Gezin operationeel is.

---

⁶¹ 'Rapport Basisbenchmark Gemeente Valkenburg aan de Geul.' SGB0 17 november 2008 en "Basisbenchmark Gemeente Valkenburg aan de Geul.' SGB0 1 juli 2009.

Relatief slecht scoort Valkenburg aan de Geul op prestatieveld 4 (ondersteuning mantelzorgers en vrijwilligers). Tegenover het landelijk gemiddelde van 70 procent haalt Valkenburg aan de Geul 54 procent. Een jaar eerder lag Valkenburg aan de Geul nagenoeg op hetzelfde niveau als het landelijk gemiddelde (73 procent). Het omgekeerde gebeurde op de prestatievelden 7, 8 en 9. Het gaat hier om maatschappelijke opvang, verslavingszorg en geestelijke gezondheidszorg, waarvoor de gemeente Valkenburg aan de Geul gebruik maakt van voorzieningen in de centrumgemeente. Met een score van 82 procent (versus landelijk gemiddelde van 64 procent) ontstaat zo wederom een vertekend beeld. Het gaat immers om voorzieningen die in Valkenburg aan de Geul niet, maar wel in Maastricht voorhanden zijn.

4. Formele vereisten en financiële gevolgen

In dit hoofdstuk komen de volgende vragen aan de orde:

- in hoeverre voldoet de gemeente aan de eisen die in de Wmo aan de invoering worden gesteld?
- bestaat inzicht in de financiële betekenis van de Wmo voor de gemeente?

Bij de beantwoording van de eerste vraag gaat het niet zozeer om de juridische, wetstechnische eisen, maar meer om een inhoudelijke toets.

4.1 In hoeverre voldoet de gemeente aan de eisen die in de Wmo aan de invoering worden gesteld?

De Wet maatschappelijke ondersteuning kent een aantal bepalingen waarin eisen zijn opgenomen. Zo bepaalt artikel 3 dat de gemeenteraad een of meer plannen vaststelt. Dit beleidsplan, al dan niet voorafgegaan door startnotitie en beleidsvisie, moet in ieder geval op onderstaande zes aspecten ingaan:

1. de gemeentelijke doelstellingen. Het gaat hier om kwalitatieve doelstellingen én kwantitatieve doelstellingen;
2. de wijze van uitvoering van het samenhangende beleid betreffende maatschappelijke ondersteuning en welke acties worden uitgevoerd binnen de door het plan bestreken periode;
3. de door de gemeente te behalen resultaten;
4. de door de gemeente te nemen maatregelen om de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen. Het gaat hier om:
  - (gezondheids)zorgbeleid
  - woonvisie/woonbeleid;
  - armoedebeleid;
  - activeringsbeleid (in het kader van Wwb, Wsw, Wia en Wajong);
  - sportbeleid;
  - integratie-/inburgeringsbeleid;
  - vervoersbeleid (leerlingenvervoer, WSA-vervoer).
5. de door de gemeente te nemen maatregelen om keuzevrijheid te bieden;
6. de wijze waarop gemeenteraad en gemeentebestuur zich op de hoogte hebben gesteld van de behoeften van kleine doelgroepen, zoals mensen met een verstandelijke beperking, mensen met langdurige psychische klachten, mensen met psychogeriatrische problemen, mensen met een zintuiglijke beperking.

Het beleidsplan van de gemeente Valkenburg aan de Geul voor de jaren 2008 tot en met 2011 kent kwalitatieve doelstellingen en heeft in aan het plan gekoppelde uitvoeringsprogramma's een groot aantal activiteiten opgenomen om deze doelstellingen te kunnen bereiken. Kwantitatieve doelstellingen ontbreken en dat gemis kwam ook in de behandeling van het beleidsplan in de Valkenburgse gemeenteraad aan de orde. De gemeente heeft vanaf 2008 een start gemaakt met het SMART formuleren van de activiteiten, dus ook kwantitatieve aspecten komen aan bod.

De gemeente Valkenburg aan de Geul streeft een integrale aanpak van het Wmo-beleid na. Niet alleen de samenhang tussen de negen prestatievelden staat op de voorgrond, maar ook is aansluiting gezocht bij andere beleidsterreinen: wonen, werk en inkomen. De gemeente heeft reeds bestaand beleid op het terrein van sport, ouderen en jongeren geïntegreerd in het Wmo-beleid.⁶²

Artikel 5 van de Wmo bepaalt dat de gemeenteraad bij verordening regels vaststelt over de verstrekking van individuele voorzieningen en de voorwaarden waaronder deze voorzieningen worden ontvangen (in natura, financiële vergoeding of een persoonsgebonden budget). In deze verordening dienen twee bepalingen in ieder geval te worden opgenomen. De eerste bepaling betreft de wijze waarop de toegang tot het aanvragen van individuele voorzieningen in samenhang met voorzieningen op het gebied van wonen en zorg als bedoeld in de AWBZ is geregeld. De tweede bepaling betreft de wijze waarop de verstrekking van individuele voorzieningen samenhangend wordt afgestemd op de situatie van de aanvrager. In de op 22 augustus 2006 vastgestelde verordening voorziet artikel 2.1, artikel 3.1, artikel 4.1, artikel 5.1 en artikel 6.1 in de eerste door de wetgever verplicht gestelde bepaling. Het artikel 7 voorziet in de tweede door de wetgever verplicht gestelde bepaling. Wat dit laatste betreft geldt bij elke specifieke hulpaanvraag dat de klantmanager zorg naar het geheel van zorgmogelijkheden van de cliënt kijkt. Hiertoe worden bij nieuwe cliënten altijd huisbezoeken afgelegd zodat in de woonomgeving gekeken kan worden vanuit de behoefte van de cliënt welke hulp (hulp in het huishouden, maar ook vervoer en woningaanpassingen, welzijnsactiviteiten en maatschappelijk werk) moet worden geboden.

Artikel 9 van de Wmo bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders jaarlijks vóór 1 juli de uitkomsten van onderzoek naar tevredenheid van vragers van maatschappelijke ondersteuning publiceert. Dit geldt ook voor de bij ministeriële regeling aangegeven gegevens over de prestaties van de gemeente. De commissie constateert dat over 2007 en 2008 de tevredenheid is onderzocht. De resultaten van het onderzoek over 2009 zijn in juni 2010 bekend. Ook wordt een benchmarkonderzoek uitgevoerd waarin de prestaties van de gemeente worden vergeleken met andere gemeenten. De commissie heeft niet kunnen vaststellen of deze onderzoeken binnen de gestelde tijdslimiet zijn gepubliceerd. Deze onderzoeken zijn aan de gemeenteraad toegezonden en voor een breder publiek via de gemeentelijke website bekendgemaakt.

Artikel 11 van de Wmo bepaalt dat het college van burgemeester en wethouders ingezetenen en belanghebbenden betreft bij de voorbereiding van het beleid. In het beleidsplan ontbreekt per prestatieveld een overzicht van organisaties waarmee in dit verband kan worden samengewerkt, maar dat gemis wordt goedge maakt door in de jaarprogramma's aan te geven met welke organisaties wordt samengewerkt. Hoewel de letter van de wet niet is gevolgd, is wel voldaan aan het vereiste van de wet. De gemeente Valkenburg aan de Geul kent een Wmo-raad die ouder is dan de desbetreffende wet. Al in september 2006 is de Wmo-raad definitief opgericht. In de Wmo-raad zijn 35 organisaties vertegenwoordigd, waaronder dorpsraden, ouderenverenigingen, parochiale verenigingen, cliëntenorganisaties, buurtraden. In het beleidsplan is niet alleen het advies van de Wmo-raad opgenomen maar zijn ook de adviezen van de dorpsraden terug te vinden. Volgens wethouder Dauven is de Wmo-raad zonder iets af te doen aan het belang en de verdiensten van de andere adviesorganen "het best functionerende adviesorgaan in Valkenburg aan de Geul."⁶³

---

⁶² Gesprek van de commissie met de voorzitter van de Wmo-raad, de heer P. de Backer. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

⁶³ Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven, Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

4.2 Bestaat inzicht in de financiële betekenis van de Wmo voor de gemeente?

Op 11 november 2006 verwachtte wethouder Dauven een financieel tekort over 2007 van 40.000 euro. Uiteindelijk vielen de uitgaven voor de Wmo 126.000 euro lager uit dan in de begroting was voorzien. Dit nogal forse verschil onderstreept de financiële risico's bij de uitvoering van de Wmo. Het gaat hier immers grotendeels om een opendeinde-regeling, waar de gemeente weinig kan sturen op het aantal aanvragen dat inwoners bij de gemeente indienen om aanspraak op met name individuele voorzieningen te maken. Op andere prestatievelden dan het prestatieveld dat betrekking heeft op de individuele voorzieningen is deze sturing wel mogelijk, maar vaak worden de uitgaven voor deze andere prestatievelden niet inzichtelijk gemaakt.

Dat is ook van toepassing op Valkenburg aan de Geul. Van de gemeente verkregen financiële gegevens laten het volgende beeld zien:

Tabel 2: *Kosten Wmo 2007 (in euro)*

	Begroting 2007	Rekening 2007	Verschil 2007
Uitgaven			
Uitvoeringskosten Wmo	78.285	78.285	0
Persoonsgebonden budget	372.630	309.210	63.420
Huishoudelijke verzorging	1.594.704	1.522.066	72.638
Adviezen (vervoer, woningaanpassing, rolstoelen)	3.751	3.751	0
Huur rolstoelen/hulpmiddelen	495.007	495.007	0
Aankoop en aanpassing (rolstoel/hulpmiddelen)	4.923	4.923	0
Vervoersvoorzieningen	349.635	349.635	0
Woonvoorzieningen	248.581	248.581	0
Totaal uitgaven Wmo	3.147.516	3.011.458	136.058
Inkomsten			
Eigen bijdragen huishoudelijke verzorging	237.066	227.130	9.936
Bijdragen derden WVG	13.093	13.093	0
Totaal inkomsten Wmo	250.159	240.223	9.936
Verschil uitgaven-inkomsten	2.897.357	2.771.235	126.122

Tabel 3: *Kosten Wmo 2008 (in euro)*

	Begroting 2008	Rekening 2008	Verschil 2008
Uitgaven			
Uitvoeringskosten Wmo	108.146	116.823	-8.677
Persoonsgebonden budget	223.180	314.077	-90.897
Huishoudelijke verzorging	1.629.918	1.466.915	183.003
Adviezen (vervoer, woningaanpassing, rolstoelen)	23.591	7.171	16.420
Huur rolstoelen/hulpmiddelen	481.125	485.543	-4.418
Aankoop en aanpassing (rolstoel/hulpmiddelen)	0	28.563	-28.563
Vervoersvoorzieningen	340.900	339.345	1.555
Woonvoorzieningen	195.601	234.714	-39.113
Totaal uitgaven Wmo	3.002.461	2.973.151	29.310
Inkomsten			
Eigen bijdragen huishoudelijke verzorging	226.159	284.514	-58.355
Bijdragen derden WVG	0	22.902	-22.902
Totaal inkomsten Wmo	226.159	307.416	-81.257
Verschil uitgaven-inkomsten	2.776.302	2.665.735	110.567

Tabel 4: *Kosten Wmo 2009 (in euro)*

	Begroting 2009	Rekening 2009	Vershil 2009
Uitgaven			
Uitvoeringskosten Wmo	120.090	117.142	2.948
Persoonsgebonden budget	223.180	360.503	-137.323
Huishoudelijke verzorging	1.674.918	1.308.707	366.211
Adviezen (vervoer, woningaanpassing, rolstoelen)	23.945	4.251	19.694
Huur rolstoelen/hulpmiddelen	487.217	467.791	19.426
Aankoop en aanpassing (rolstoel/hulpmiddelen)	25.000	67.486	-42.486
Vervoersvoorzieningen	346.014	373.575	-27.561
Woonvoorzieningen	218.535	227.043	-8.508
Totaal uitgaven Wmo	3.118.899	2.926.498	192.401
Inkomsten			
Eigen bijdragen huishoudelijke verzorging	226.159	253.459	-27.300
Bijdragen derden WVG	0	4.831	-4.831
Totaal inkomsten Wmo	226.159	258.290	-32.131
Vershil uitgaven-inkomsten	2.892.740	2.668.208	224.532

De definitieve cijfers huishoudelijke verzorging en eigen bijdragen verzorging 2009 zijn nog niet bekend. De verwachting is dat er nog een bedrag van ongeveer 420.000 euro aan huishoudelijke verzorging moet worden betaald. Dit komt door achterstanden bij de verwerking waar de gemeente geen enkele blaam treft.

Het gaat in deze overzichten die de commissie in het kader van hoor en wederhoor zijn aangereikt om uitgaven die louter betrekking hebben op de prestatievelden 5 en 6. Hierbij zijn wel de kosten opgenomen die met de uitvoering van de Wmo gemoeid waren. Als ervan wordt uitgegaan dat in 2009 met de uitvoering van de Wmo (op deze prestatievelden) 3.313.000 euro was gemoeid, dan betekent dit de gemeente Valkenburg aan de Geul 194 euro per jaar per inwoner uitgeeft. Het gemiddelde voor Limburg ligt op 186 euro per inwoner.

5. Betrokkenheid van gemeenteraad, burgers en belanghebbenden

In dit hoofdstuk komen de volgende vragen aan de orde:

- wat is de betrokkenheid van de raad bij de plaatselijke invulling van de Wmo en bij het verdere uitvoeringstraject?
- in hoeverre zijn burgers en belangenverenigingen in het kader van burgerparticipatie betrokken bij de besluitvorming en invoering van de Wmo?

5.1 Betrokkenheid van de raad

De vraag naar de betrokkenheid van de raad bij de plaatselijke invulling van de Wmo en bij het verdere invoeringstraject is reeds in hoofdstuk 3 aan de orde geweest. Daarin zijn de door de gemeente genomen stappen bij de invoering en de uitvoering van de Wmo aan bod gekomen. De commissie laat ze in dit hoofdstuk kort de revue passeren om de betrokkenheid van de gemeenteraad te belichten.

Op 17 december 2007 stemde de gemeenteraad van Valkenburg aan de Geul in met het beleidsplan voor de invoering en de uitvoering van de Wmo. Maar waarmee stemde de raad eigenlijk in? Verschillende raadsleden vroegen om jaarlijkse evaluaties, die zijn opgenomen in de jaarprogramma's en ter kennisname aan de desbetreffende gemeenteraadscommissie worden aangeboden. Het beleidsplan en de hieraan gekoppelde uitvoeringsprogramma's bevatten in onvoldoende mate prestaties waarop de gemeente haar inzet in het verband van de Wmo kan meten en waarop ze dus ook kan worden afgerekend.

5.2 Betrokkenheid van burgers en belanghebbenden

De laatste onderzoeksvraag heeft betrekking op de betrokkenheid van burgers en belanghebbenden bij de besluitvorming over de invoering en de uitvoering van de Wmo.

De gemeente Valkenburg aan de Geul is tevreden over de betrokkenheid van burgers en belanghebbenden. Volgens wethouder Dauven is sprake van "een gezamenlijke aanpak van gemeenteraad, college, ambtelijke organisatie, Wmo-raad en zorginstellingen".⁶⁴

Wat de communicatie betreft kent de gemeente een rijk geschakeerd geheel aan middelen:

- Wmo-krant, huis-aan-huis, enkele keren per jaar;
- Eigen website, die veel informatie over de Wmo bevat, maar wellicht door deze overdaad aan informatie minder toegankelijk is voor inwoners met hele basale, praktische vragen;
- Regelmatige publicaties in Heuvelland Aktueel;
- Aandacht via lokale televisie;
- Aangesloten bij www.regelhulp.nl;
- Steunpunt in Vilt;
- Contacten met huisartsen en maatschappelijk werk (doorverwijzingen Wmo);
- Contacten met woningcorporaties.

⁶⁴ Gesprek van de commissie met wethouder drs. H.M.L. Dauven, Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

Bijna alle (98 procent) van de aanvragen wordt via huisbezoeken beoordeeld. Tachtig procent van de aanvragen wordt in eigen huis geïndiceerd. Daardoor kan de behandeling van de aanvragen sneller en dus ook goedkoper (maar niet slechter) worden geregeld.⁶⁵

Het ontbreekt de gemeente niet aan ambitie. In de komende tijd wil de gemeente meer aandacht voor cliënten in de geestelijke gezondheidszorg, maar de gemeente beseft dat deze doelgroep moeilijk is vast te stellen en een nogal wisselende en vaak verborgen samenstelling heeft. Meer aandacht wil de gemeente ook laten uitgaan naar mantelzorgers.

ZonMw heeft besloten om Valkenburg aan de Geul voor de komende vier jaar 247.830 euro subsidie toe te kennen om het project Buurtkracht in alle kernen van de gemeente uit te voeren. Buurtkracht houdt in dat inwoners vanuit het principe van zelfsturing verantwoording nemen ten aanzien van gezondheidsaspecten in hun buurt. Burgers geven zelf aan welke aspecten van preventie van gezondheid zij belangrijk vinden voor hun eigen kern. Integraal gezondheidsbeleid en overgewicht staan hierin centraal. Ondersteuning vindt plaats vanuit de dorpsoverleggen, de gemeente en de GGD. Per kern wordt een werkgroep buurtkracht opgezet waarin buurtbewoners samen met de opbouwwerker, de coördinator leefbaarheid en de ambtenaar volksgezondheid gezondheidsinterventies voorstellen en uitwerken. De buurtbewoners worden hiertoe getraind. Dat geldt eveneens voor het ambtelijk apparaat. De GGD biedt inhoudelijke kennis en ondersteuning aan.

Een zorg voor de gemeente is de eenzaamheidsproblematiek. Valkenburg aan de Geul is in dit opzicht een gemeente met twee gezichten: het ene gezicht is het genietende dat velen naar Valkenburg aan de Geul trekt. Het andere gezicht is sociaal meer verontrustend: inwoners die zich aan dit dynamische beeld van Valkenburg aan de Geul onttrekken en letterlijk en figuurlijk wegvallen en zo in een sociaal isolement terecht komen. Verder wil de gemeente de gemeentelijke website gebruiksvriendelijker maken. Dat geldt uiteraard en vooral ook voor de inwoners met vragen over de Wmo. Ten slotte wil de gemeente het succes van de seniorenwinkel in Aken navolging doen vinden in Valkenburg aan de Geul. Een haalbaarheidsonderzoek moet uitwijzen of dit initiatief levensvatbaar is.

Valkenburg aan de Geul kent een al langer bestaande, goed functionerende Wmo-raad, die uit tien leden bestaat. Deze leden hebben allen een achtergrond in een van de prestatievelden van de Wmo (ouderen, mensen met een beperking, geestelijke gezondheidszorg, mantelzorgers en vrijwilligers, sport, jeugd en cliëntenorganisaties). Het contact met de gemeente is goed. Maandelijks vindt overleg met de gemeente plaats. De contacten met de ambtelijke organisatie zijn goed. Wmo-raad en gemeentelijke organisatie zijn goed op elkaar ingespeeld. De Wmo-raad heeft zich zo georganiseerd dat onder zijn hoede ook een groot aantal organisaties zijn verenigd in het Wmo-platform. Wmo-raad en Wmo-platform houden de vinger aan de pols, maar werken ook constructief mee bij de uitwerking van het Wmo-beleid van de gemeente Valkenburg aan de Geul. De gevraagde, maar ook ongevraagde adviezen van de Wmo-raad worden serieus genomen.⁶⁶

---

⁶⁵ Gesprek van de commissie met mevrouw Janssens en de heren Ottenheijm, Wauben, Keijdenier en Pluijmen. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

⁶⁶ Gesprek van de commissie met de voorzitter van de Wmo-raad, de heer P. de Backer. Valkenburg aan de Geul 17 december 2009.

6. Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

1. Invoering van de Wmo

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft de invoering van de Wmo in goede banen geleid. Dat is mede te danken aan de organisatorische veranderingen in het gemeentelijke apparaat. De samenvoeging van de afdelingen sociale zaken, welzijn en sport in een nieuwe afdeling maatschappelijke ondersteuning heeft het pad geëffend naar de invoering en uitvoering van de Wmo zonder grote problemen.

2. Uitvoering van de Wmo

De uitvoering van de Wmo kent in Valkenburg aan de Geul grote onzekerheden. Zo bestaat geen duidelijk inzicht in de financiële gevolgen van de uitvoering van de Wmo in Valkenburg aan de Geul. De enorme toename van aanvragen voor individuele voorzieningen in 2009 kan een groot beslag op de financiële middelen van de gemeente leggen. Dit geldt temeer omdat uitgaven op aanpalende beleidsterreinen (zoals werk en bijstand) naar verwachting fors zullen stijgen.

3. Verantwoording en sturing door de gemeenteraad

Bij de invoering van de Wmo heeft de gemeente op aandringen van de gemeenteraad jaarlijkse evaluaties toegezegd. De huidige uitvoeringsprogramma's en halfjaarlijkse rapportages voldoen niet aan datgene wat de raad toen heeft gewenst. De raad kan op de huidige wijze niet goed sturen op wat op dit belangrijke beleidsterrein nodig is.

6.2 Aanbevelingen

1. Evaluaties

Om goed zicht te houden op de doeltreffendheid van het beleid en om als gemeenteraad vast te kunnen stellen dat de uitvoering van het Wmo-beleid volgens plan verloopt zijn evaluaties nodig. De gemeenteraad moet zijn oorspronkelijke wens hiertoe herhalen en het college aan zijn eerdere toezeggingen houden.

2. Verantwoording

De gemeenteraad dient periodiek inzichtelijk en duidelijk te worden geïnformeerd over de uitgaven voor de Wmo. In dit verband raadt de commissie aan om ook de uitgaven voor andere prestatievelden dan prestatieveld 6 (individuele voorzieningen) voor de gemeenteraad inzichtelijk te maken.

3. Financiële buffer

Het aantal aanvragen voor individuele voorzieningen in het kader van de Wmo is in de eerste helft van 2009 fors gestegen. Als deze trend zich voortzet, moet met een verdubbeling van de uitgaven voor dit deel van de Wmo rekening worden gehouden.

De huidige reserves (“enkele tonnen”) zijn in dit verband ontoereikend, terwijl ook bij aanpalende beleidsterreinen (werk en bijstand) met forse extra uitgaven rekening moet worden gehouden. De ambities van Valkenburg aan de Geul met de Wmo komen zonder versteviging van de financiële ondergrond van de vele activiteiten op alle prestatievelden in de knel. Als deze versteviging uitblijft zijn pijnlijke keuzes onvermijdbaar.

Bijlagen

Bijlage 1

Uitgebreid overzicht dat ten grondslag ligt aan het gebruikte toetsingskader

A. Algemeen

- Beleidsplan, al dan niet voorafgegaan door startnotitie en beleidsvisie (Artikel 3, lid 1 en 2: de gemeenteraad stelt een plan vast telkens voor een periode van ten hoogste vier jaren)
- In het plan moet in ieder geval worden ingegaan op (artikel 3, lid 4):
  - * de gemeentelijke doelstellingen;
    - + kwalitatieve doelstellingen;
    - + kwantitatieve doelstellingen;
  - * de wijze van uitvoering van het samenhangende beleid betreffende maatschappelijke ondersteuning;
  - * de door de gemeente te behalen resultaten;
  - * de door de gemeente te nemen maatregelen om de kwaliteit van de uitvoering te waarborgen;
    - + relatie met andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals:
      - ~ (gezondheids)zorgbeleid
      - ~ woonvisie/woonbeleid;
      - ~ armoedebeleid;
      - ~ activeringsbeleid (in het kader van WWB, WSW, Wia en Wajong);
      - ~ sportbeleid;
      - ~ integratie-/inburgeringsbeleid;
      - ~ vervoersbeleid (leerlingenvervoer, WSA-vervoer).
  - * de door de gemeente te nemen maatregelen om keuzevrijheid te bieden;
  - * de wijze waarop gemeenteraad en gemeentebestuur zich op de hoogte hebben gesteld van de behoeften van kleine doelgroepen, zoals:
    - + mensen met een verstandelijke beperking;
    - + mensen met langdurige psychische klachten;
    - + mensen met psychogeriatrische problemen;
    - + mensen met een zintuiglijke beperking.
  - * samenwerking met andere gemeenten op het gebied van:
    - + aanbesteding van de hulp bij het huishouden;
    - + vrijwilligers en mantelverzorgers;
    - + opvoedingsondersteuning;
    - + mensen met beperkingen;
    - + verstrekking van individuele voorzieningen;
    - + Wmo-loket;
    - + maatschappelijke opvang;
    - + verslavingszorg.

B. Participatie in het Wmo-beleid

- Participatie van de burgers bij het Wmo-beleid is vastgelegd in artikel 11 en 12. Bij:
  - + de beleidsvoorbereiding;

- + vroegtijdig de mogelijkheid om zelfstandig beleidsvoorstellen in te dienen over maatschappelijke ondersteuning;
- + gelegenheid tot advies indienen door de gezamenlijke vertegenwoordigers van representatieve organisaties van vragers op het gebied van maatschappelijke ondersteuning;
- + motivering van gemeentebestuur gericht aan gemeenteraad over de manier waarop de belangen en behoeften van inwoners die hun belangen en behoeften niet goed kenbaar kunnen maken in de beleidsvorming zijn meegewogen.

- Wijze van participatie van organisaties die betrokken zijn bij opstellen van visie en doelen van de Wmo:

- + informeren;
- + raadplegen;
- + vragen om instemming.

Het gaat bij informeren, raadplegen en vragen om instemming om organisaties die bij maatschappelijke ondersteuning zijn betrokken:

- + welzijnsinstellingen;
  - + mantelzorgorganisaties;
  - + vrijwilligersorganisaties;
  - + thuiszorginstellingen;
  - + eerstelijns gezondheidszorg;
  - + woningcorporaties;
  - + stichting MEE;
  - + instellingen voor gehandicapten;
  - + verzorgingscentra en –tehuizen;
  - + verslavingszorg en GGZ-instellingen;
  - + instellingen voor jeugdzorg;
  - + indicatieorganen;
  - + instellingen voor maatschappelijke opvang en vrouwenopvang;
  - + religieuze instellingen;
  - + kinderopvangorganisaties en scholen;
  - + zorgkantoren;
  - + politie;
  - + schuldhulpverlening;
  - + vervoersaanbieders;
  - + provincie.
- horizontale verantwoording: artikel 9 schrijft voor dat het gemeentebestuur jaarlijks voor 1 juli bekend maakt de uitkomsten van het cliënttevredenheidsonderzoek en de bij ministeriële regeling aangewezen prestatiegegevens. De instrumenten daarvoor zijn:
- + burgerjaarverslagen;
  - + Wmo-beleidsmonitor;
  - + deelname aan benchmark Wmo;
  - + jaarrekening;
  - + publicatie in lokale krant;
  - + speciale Wmo-krant;

+ website van de gemeente.

C. Het onder A genoemde plan betreft gemeentelijke doelstellingen op de verschillende terreinen van maatschappelijke ondersteuning (artikel 3). Deze terreinen zijn hieronder geclusterd en gespecificeerd.

1. Sociale samenhang, ondersteuning van vrijwilligers en opvoedingsondersteuning.

- gemeentelijke activiteiten gericht op sociale samenhang:

- + bevorderen van burgerparticipatie bij lokale activiteiten;
- + stimuleren van eigen initiatieven van burgers;
- + zorgen voor goede buurtinformatie en buurtvoorlichting;
- + ondersteunen van burgerplatforms;
- + bevorderen van buurt- en straatcontactactiviteiten;
- + bevorderen van netwerkvorming voor specifieke groepen;
- + bevorderen van (vrijwillig) buurtbeheer en buurttoezicht;
- + zorgen voor (vrijwillige) buurtbemiddeling;
- + bevorderen dat bewoners zelf wijkgedragscodes ontwikkelen.

- gemeentelijke activiteiten gericht op ondersteuning van vrijwilligers (ook in sportverenigingen, kinderboerderijen, buurtcomités en muziekgezelschappen):

- + vrijwilligersinformatiepunt;
- + deskundigheidsbevordering;
- + vrijwilligersonderscheiding/vrijwilliger van het jaar;
- + makelaarsfunctie (matching van vraag en aanbod);
- + verzekering;
- + vrijstelling sollicitatieplicht;
- + faciliteiten (parkeerkaarten, kortingspassen etc);
- + kinderopvang.

- gemeentelijke activiteiten gericht op jeugdigen met opgroei problemen en op ouders met problemen met opvoeden:

- + informatie en advies
- + signalering
  - ~ voorlichting professionals die met jeugdigen werken;
  - ~ meldcode bij vermoeden van kindermishandeling;
  - ~ centraal meld- en verzamelpunt;
  - ~ andere voorzieningen.
- + toeleiding hulpaanbod
  - ~ schoolmaatschappelijk werk;
  - ~ zorgnetwerken rondom scholen primair onderwijs;
  - ~ zorgnetwerken rondom scholen voortgezet onderwijs;
  - ~ buurtnetwerken;
  - ~ zorgnetwerken rondom Regionale Opleidingscentra.
- + licht pedagogische hulp
  - ~ kortdurende begeleiding jeugdigen of ouders;
  - ~ gezinsondersteuning;
  - ~ pedagogisch spreekuur;

- + zorgcoördinatie
  - ~ afstemmen hulpverlening bij multi-probleemgezinnen;
  - ~ gezinscoach.

2. Mensen met beperkingen

- informatie, advies en cliëntondersteuning
  - + fysiek loket op gemeentelijk niveau;
  - + geen fysiek loket: andere oplossingen voor het bieden van informatie en advies;
    - ~ telefonisch Wmo-loket;
    - ~ digitaal Wmo-loket;
    - ~ actieve voorlichting/advies aan specifieke doelgroepen;
    - ~ afzonderlijke voorzieningen voor specifieke doelgroepen en vragen;
    - ~ mobiel loket.
  - + fysiek loket gevestigd in een andere gemeente in de regio.

- voorzieningen van informatie en/of advies:
  - + woningaanpassingen, rolstoelvoorzieningen, vervoersvoorzieningen ;
  - + hulp bij het huishouden;
  - + informatie over verschillende zorgaanbieders;
  - + steun bij problemen bij het voeren van regie over het huishouden;
  - + invalidenparkeerkaart;
  - + AWBZ-/ZVW-voorzieningen;
  - + ondersteuning van mantelzorgers;
    - ~ informatiepunt voor mantelzorgers;
    - ~ begeleiding/ondersteuning;
    - ~ lotgenotencontact;
    - ~ cursussen;
    - ~ respijtzorg thuis;
    - ~ respijtzorg buitenshuis;
    - ~ nazorg;
    - ~ mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid;
    - ~ vrijstelling sollicitatieplicht;
    - ~ faciliteiten (parkeerkaarten, kortingspassen etc);
    - ~ kinderopvang;
    - ~ afspraken met lokale werkgevers over mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid.
  - + bijzondere woningen zoals rolstoelgeschikte of seniorenwoningen;
  - + ouderwerk/-activiteiten;
  - + verkrijgen van ondersteuning en hulp door vrijwilligers;
  - + inkomensondersteuning en schuldhulpverlening;
  - + psychosociale hulpverlening;
  - + geestelijke gezondheidszorg;
  - + vrouwenopvang en/of meldpunt huiselijk geweld;
  - + sociaal raadsliden/sociaal-juridische hulpverlening;
  - + verslavingszorg;
  - + dak- en thuislozenopvang;

- + vrijetijds- en culturele voorzieningen;
- + opvoedingsondersteuning;
- + leerlingenvervoer;
- + jongerenwerk/activiteiten;
- + WSW-vervoer;
- + opbouwwerk/buurtconciërge.

- indicatiestelling Wmo-loketten

- + indicatie en toegang.
  - ~ hulp bij huishouden;
  - ~ vervoersvoorzieningen;
  - ~ rolstoelen;
  - ~ woningaanpassingen;
  - ~ invalidenparkeerkaart;
  - ~ maaltijdvoorzieningen, boodschappenvoorzieningen, alarmering;
  - ~ bijzondere woningen zoals rolstoelgeschikte of seniorenwoningen;
  - ~ inkomensondersteuning en schuldhulpverlening;
  - ~ AWBZ-voorzieningen;
  - ~ leerlingenvervoer;
  - ~ WSW-vervoer;
  - ~ vrouwenopvang en/of meldpunt huiselijk geweld;
  - ~ geestelijke gezondheidszorg;
  - ~ verslavingszorg.

- organisaties waarmee cliënt in het Wmo-loket rechtstreeks contact kan leggen:

- + ouderenadviseurs;
- + Stichting MEE;
- + vrijwilligers-/mantelzorgorganisaties;
- + welzijnswerk;
- + algemeen maatschappelijk werk;
- + Centrum indicatiestelling zorg/indicatiesteller;
- + thuiszorginstelling;
- + sociaal raadslieden;
- + steunpunt geestelijke gezondheidszorg;
- + woningbouwcorporatie/wooninformatiepunt;
- + inkomensondersteuning/schuldhulpverlening.

- cliëntondersteuning:

- + mensen die mantelzorg verlenen;
- + mensen met een lichamelijke beperking;
- + mensen met psychosociale of materiële problemen;
- + mensen met een meervoudige problematiek;
- + mensen met een verstandelijke beperking;
- + mensen met chronische psychische problemen.

- betrokkenheid bij algemene voorzieningen:

- + maaltijdvoorziening;
- + waarborgen toegankelijkheid openbare ruimte;
- + waarborgen toegankelijkheid openbare voorzieningen;
- + boodschappendienst;
- + wijksteunpunt voor kortdurende hulp in het huishouden;
- + wasserette die was ophaalt en aflevert.

- betrokkenheid bij individuele voorzieningen:

- + hulp in het huishouden;
- + vervoersvoorzieningen;
- + woonvoorzieningen;
- + rolstoelvoorzieningen.

- betrokkenheid bij indicatiestelling;

- wijze van indicatiestelling:
  - + huisbezoek;
  - + telefonisch;
  - + mondeling (aan loket);
  - + schriftelijk;
  - + elektronisch.
- voorzieningen waarvoor de gemeente een eigen bijdrage vraagt:
  - + hulp in het huishouden;
  - + individuele vervoersvoorziening;
  - + onroerende woonvoorziening;
  - + roerende woonvoorziening.

3. Maatschappelijke zorg

- bijdrage van de gemeente aan:

- + ketensamenwerking;
- + bureau schuldhulpverlening;
- + vroegsignalering en preventie;
- + toeleiding naar zorg-/hulpverlening;
- + afspraken met woningbouwcorporaties over huisuitzettingen;
- + meldpunt voor crisisdreiging;
- + individuele trajectplannen voor dak- en thuislozen;
- + opsporen kwetsbare personen;
- + bij terugval/uitval mensen opnieuw opsporen;
- + OGGZ-platform;
- + meldpunt overlast;
- + informatieloket voor dak- en thuislozen.

Bijlage 2

Lijst van geïnterviewden en geraadpleegde deskundigen

De heer P.J.M. de Backer	voorzitter Wmo-raad
De heer drs. H.M.L. Dauven	wethouder
Mevrouw mr. M. Janssens	senior beleidsmedewerker Wmo
De heer T. Keijdener	klantmanager zorg
De heer M. Pluijmen	teamleider administratie en controle
De heer J. Wauben	hoofd afdeling maatschappelijke ondersteuning

Bij de voorbereiding en uitvoering van dit onderzoek raadpleegde de commissie de volgende personen:

De heer dr. R. Gilsing	Medewerker Sociaal en Cultureel Planbureau, projectleider Wmo-evaluatie
Mevrouw dr. ir. R. Kwekkeboom	Medewerker Sociaal en Cultureel Planbureau
De heer drs. P. Vos	Algemeen secretaris Raad voor de Volksgezondheid en Zorg

---

Bijlage 3 Lijst van afkortingen

AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
CIZ	Centraal Indicatieorgaan Zorg
CPB	Centraal Plan Bureau
GGD	Gemeentelijke Gezondheids Dienst
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheids Zorg
PIW	Stichting Partners in Welzijn
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Wajong	Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering jonggehandicapten
Wia	Wet werk en inkomensvoorziening naar arbeidsvermogen
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WSW	Wet sociale werkvoorziening
WVG	Wet voorzieningen gehandicapten
WWB	Wet werk en bijstand
ZVW	Zorgverzekeringswet

Bijlage 4 Geraadpleegde literatuur

Commissie Zorg om jeugd, 'Van Klein naar Groot'. Vereniging Nederlandse Gemeenten, juni 2009

Gijs van Houten, Mathijs Tuynman, Rob Gilsing, 'Eerste tussenrapportage Wmo-evaluatie. De invoering van de Wmo: gemeentelijk beleid in 2007.' Sociaal en Cultureel Planbureau, augustus 2008

Mirjam de Klerk, Anna Maria Marangos, Martha Dijkgraaf, Alice de Boer, 'Derde tussenrapportage Wmo-evaluatie. De ondersteuning van Wmo-aanvragers.' Sociaal en Cultureel Planbureau, juni 2009

Mirjam de Klerk, Rob Gilsing en Joost Timmermans (red.), 'Op weg met de Wmo. Evaluatie van de Wet maatschappelijke ondersteuning 2007-2009. Den Haag, maart 2010

Anna Maria Marangos, Mieke Cardol, Martha Dijkgraaf, Mirjam de Klerk (red.), 'Vierde tussenrapportage Wmo Evaluatie. Ondersteuning en participatie van mensen met een lichamelijke beperking.' Sociaal en Cultureel Planbureau en Nivel, maart 2010

J.M. Peeters en J. Rademakers, 'CQ-Index Hulp bij het Huishouden: meetinstrumentontwikkeling. Kwaliteit van de hulp bij het huishouden vanuit het perspectief van cliënten'. NIVEL, Utrecht 2009

Provincie Limburg, 'Limburg doe(t) mee! De Wmo in Limburg: Evaluatie vanuit het perspectief van gemeenten, cliënten en thuiszorgaanbieders'. Maastricht, december 2008

Rekenkamer Den Haag, 'Zicht op invoering en uitvoering. Onderzoek naar de beleidsvorming en toekomstige evaluatie van de Wmo.' Den Haag, december 2008

Rekenkamercommissies Parkstad Limburg, 'De Wmo uit de startblokken. Aandachtspunten Beleidsplan Wmo'. Heerlen, juni 2007

Rekenkamercommissie Teylingen, 'Wmo, de raad aan zet. Een onderzoek naar sturingsmogelijkheden en burgerparticipatie bij de Wmo in de gemeente Teylingen, Teylingen, 17 november 2009

Rekenkamer Venlo, 'Wmo: meedoen tegen (w)elke prijs?' Venlo, september 2007

Rekenkamer Zaanstad, 'De Wmo in Zaanstad. Het persoonsgebonden budget voor huishoudelijke hulp'. Zaanstad, april 2009

Rekenkamercommissie Zaltbommel, 'Wmo in Zaltbommel: Voor elkaar? Onderzoek naar de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning in Zaltbommel.' Zaltbommel, december 2007

Sociaal en Cultureel Planbureau, 'De sociale staat van Nederland'. Den Haag, november 2009

Sociaal en Cultureel Planbureau, 'Maten voor gemeenten 2009'. Den Haag, november 2009.

Bijlage 5

Overzicht eerdere onderzoeken rekenkamercommissie-zl

2006	Nuth	Onder de loep	Declaratiegedrag in de gemeente Nuth
2006	Gulpen-Wittem	Tere plekken	Integriteit en wegwerkzaamheden aan de Slenakerweg in Gulpen-Wittem
2006	Meerssen	In de Meerssense maat	Onderzoek naar de organisatieontwikkeling van de gemeente Meerssen 1993-2006
2007	Eijsden	Een goede buur of een verre vriend	De samenwerking tussen Eijsden en Margraten in de startblokken
2007	Eijsden	Vooronderzoek naar de financiering van het centrumplan in de gemeente Eijsden	
2007	Gulpen/Wittem	Kompas of glazen bol?	Onderzoek naar het sturingsinstrumentarium van de gemeente Gulpen-Wittem
2007	Gulpen-Wittem	Doel of middel?	Intergemeentelijke samenwerking door de gemeente Gulpen-Wittem
2007	Valkenburg	Een geschenk uit de hemel	De samenwerking tussen Valkenburg aan de Geul en 3W
2008	Beek	Elk uur telt	Inhuur van extern advies voor de gemeente Beek
2008	Nuth	Voor het goede doel	Doelmatig en doeltreffend sportaccommodatiebeleid voor de gemeente Nuth
2009	Gulpen-Wittem	Van de grond gekregen	Grondexploitatie in Gulpen-Wittem nader onderzocht

2009	Eijsden	Met de knip op de beurs	Doelmatigheid van het accommodatiebeleid in Eijsden
2009	Meerssen	Vijf kanten van Pentasz	Functioneren van de regionale sociale dienst Pentasz vanuit Meerssens perspectief
2009	Beek	Met of zonder schone lei?	De uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in Beek
2009	Valkenburg	Drie parels aan één ketting	Intergemeentelijke samenwerking door de gemeente Valkenburg aan de Geul
2009	Eijsden	Oude wijn in nieuwe zakken?	De uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in Eijsden
2009	Gulpen-Wittem	Midden in de roos geschoten?	De uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in Gulpen-Wittem
2010	Nuth	Niets nieuws onder de Wmo?	De uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning in Nuth

---

Bijlage 6

De rekenkamercommissie

De rekenkamercommissie bestaat uit:

ir. P.T.H.J. (Peter) Thuis	: voorzitter
drs. M.J.M. (Mimi) Crijns	: lid
drs. A.M.J. (Ton) Dreuw RC	: plv. voorzitter
mr. D.J.J.M. (John) Havenith	: lid
dr. H.P.M. (Bert) Kreemers	: lid
drs. W.J.H.S. (Wil) Lindelauf RA RO	: lid
M.G.A. (Maurice) Cobben	: secretaris

Alle leden maken op persoonlijke titel deel uit van de rekenkamercommissie. De in de rekenkamercommissie werkzame registeraccountant treedt niet in die hoedanigheid op.

Website	:	www.rekenkammercie-zl.nl
Postadres	:	Postbus 998, 6300 AZ Valkenburg aan de Geul
Telefoon	:	06 – 215 337 83
E-mailadres	:	info@rekenkammercie-zl.nl